

7. XCVL 4. 81

N. KAZJUK

Л.Б на обяз. экз.

Лнгр 1931 год

Акт №

4 138

BOL'ŞEVİKTERDİN EKINCI ÇASKЪ İZİ

S.S.R. Sojuzыnda çurttagan kanca uk alvatъga vіcіk vaz ыр сыгаръ turgan tеşçerl-T S E N T R I Z D A T

Moskva

1931 çыл.

49(2)321

BU BİCİKTE SİJGENİ.

Sotsyalizm çenip çat	3
Mal-aş xozjajstvoda veşçıdıktyñ ikinci çyb	5
Eñ ozooci volgon kol'xostordıñ çozoktu izi	8
Bol'şevikterdiñ ikinci çazyña çozok izile velettenelik . .	17
Sovxostor-la Maşyna-traktordıñ stantsijalary bol'şevikterdiñ epinci çaskı işti işteerine vaşci volog kerek . .	21
Sotsyalizmde işter vudyger usın partijanıñ turuzır turgan	23
Çaçkь kampanijaga yrendi, maşynanь, çepseldi veletelik	23
Nele işti plan-la iştejlik	25
Iştegen iştiñ kycin ajlu vaştu edelik	28
Kьranь көр salalyk	32
Mal көртөдө azraar işti тыңdalыk	34
Salgan aştıñ tyzumi көр volzın dep kiceep iştejlik . .	38
Aldıñaң çırttu çoktuga ortoçatkanьna kol'xostıñ ceni vologьna voluzar kerek	42
Udarnыj iş usın, udrulaş plan usın turuzalyk	44

K. Filatov көсүрген.

SOTSЬALIZM ÇENİPÇAT.

Sovettin Sojuzь воjьннđ izin 1929 çьldan ala çanь plan aajьnca işterçat. Bu planda 5 çьldьn turkunьna işteer iştі eezelep salgan. Bu plannьn adь ulu işterdin planь dep ajdar, kьskarta ajtkazьn — „veşçьldьk“ dep ajdar.

Emdi kərər volzo veşçьldьktnьn eki çьль ədyp vardь. Komunist partijaga vaştatkan işmekci-le krestijan alvatь, bu planda eezelep salgan işterdi çetkil vudyrerden ertelej, ulu çaan işterdi eezelep turguskanьnan cik çok azьra kəp işter vudyrip turu. Sotsьalizmннđ çaan izi onco frontto çajьp işteliп vudyр turu, gorod-ta çerde, deremne — çurtta çerde tynej.

Gorod çerende industrija tьnьp çьlgьr əzyp turu, onь çarttap ajtkazьn — gorod çerende çanь fabrik, zavod, eliktricskij stantsijalar işteliп vudyр turu. Deremne çurt çerde deze, aştьn, ettin, syttin fabrikтар təzəlip vudyр turu — sovхostor-la kol'хostor. Nurgulaj kollektivizatsija azьra kulak — vajlardь klas aajьnca çok edip çogoltьp varadrьs.

Biske çanь çurt, çanь çyrim işter vudyrer əəji klas-tardьn çaan tartьzu volьp turgan əəjnde işter turus. Bistin əctyleribis ajdьp turatan volgon. Bis veşçьldьktnьn vudyrip alvasьbьs dep. Olordьn ajtkan səzi təgyn volьp çьgarda, olor tam aьь biske karşulanьp çьktnь.

Kulak — vajlar vaza sovet vaşkarudьn əctyleri var çok argazьla bistin işter turgan izibisti yrep salarga ep arga vedregelep turat. Olorgo onco oroomdordьn kapi-

talistarı voluzır turat, Olor Sovet Sojustın çerinde vojlogıńnı kontrrevoljutsionıj partijalar tıjukkı tızıp çadat. Ondıj kontrrevoljutsionıj karşı partijalar promıšenostın-da, mal-aş xozjajstvonın-da icinde tabılğan. Eskidegi professorlar, baza spetsialis kiziler kontrrevoljutsioner bololo. Өskö oroondorga kasır varğan eskede fabrikın eeleri-pomeşciktarla tıjukkı til alızır turatan bolgon.

Burzuılardın artkan kaldıgı onco telekejdi burzuılar-la birge, Sovet Sojustın çerindegi işmekcilerdi-le krestijandardı çuularga çu veletip turatan bolgon. Kontrrevoliutsioner kiziler birigele sovets başkarudı çok ederge sanangan. Fabrik zavodtordı olar azıj eelerinin kolına vererge sanangan, çerdi pomeşciktın kolına vererge sanangan.

Sovet başkarı, vojnnın vek vızı şıbee — O.G.P.U. azıra. Karşı kizilerdi birigip iştep turganın taap, ilzine cıgarır aldı. Praletardı çargızıp onı çargılar olardı kılınğan kılık usın suraltızıp verdi. Kor iş iştep turgandar bastra albatının iş kerekke karuzır iştep turganın çalxıpadı. Çalxıdardan volgoj bastra albatı iş kerekti tınıda iştep çadeberdj. Sovet Sojustın çerinde bastra çurttap çatkan kol — kycile albatı komunist partijaga baştadıp sotsıalis xozjajstvonı tudup vıdyrıp turı. Sotsıalizm çanıc gorod çerinde çenip turgan emes, sotsıalizm deremne çurtta çerde çenipçat.

Bu kerekti bistin çırgın çırimis, çatkan çadızbıs biske çart ajdır çat.

Plan aajınca ezelep turguskan tooz-la volzo, beşçıldıkta baştarkı eki cılnda. Mal-aş xozjajstvoga kerektu maşnalardan 472 milion solkoj ga cıgarar kerek bolgon. Bistin zovodtor deze 515 mlion salkojga cıgardı.

Mal-aş xozjajstvozna kerektu maşnaldın izinde bistin iştegen izivisti korer volzo. Beşçıldıktan başkı eki cılnda bistin iştep vıdyrgen maşnaldı korer bolzo,

çiuudьд aldьnda etkeninen emdi edip vudyrgeni altь katar көр volьp çat.

Bistin çaan promьşlenos tyrgen özyp iştelip vudyр turgan keregi, mal-aş hozjajstvонь sotsьal çol aajьna kuvьltarьna çaan ep argavьs volьpçat. Kol'xostorga virigip turgan deremne çurt, көр maşьna kerekteр turgan. Onь ucun bister çaььdaң çaan zavodtor-giganttar işteр vudyrip çadрьs, ol zavodtor biske mundьj maşьna cьgaрьp verip turar. Traktor, kamvajп, aş kezer maşьna, çerge yren salar maşьna, yren aruttar maşьna. Traktor edip turar çaььdaң tözөlip turgan zovodtorь Xarkov, Celjabinск dep onon-do öske çerlerde,

İşmikceler vojloronьд izin mөгөj azьra udarnьj volьp işteр turat. Ol işti onojьp tьң iştegeni azьra mal-aş hozjajstvонь sotsьal çol aajьnca kuvьltarьna voluzьp turganь ol volьp çat. Bastra promьşlenost özyp tьңьp turganь şьltuunda işmekci-le krestijannьд virikken sojuзь tam aрь vek volьp, klas volgon öctylerdi oodo vazьp turganь ol volьp çat.

Gordtьң deremne çurtka vaza vir voluzьp turganь, işmekciler voььpnaң çirme veş muң taldama proletarij — işmekci ijgen azьra volьp çat. Ol deremne çurtka vargan-çirme veş muң işmekci, kol'xostordь vekteр tьңьdaрьna işteр turgan. Bastra deremne çurt sotsьalizmньд çolьna kirzin den, sotsьal deremne volzьп dep onь ucun olor şteр turuzьp çat.

MAL-AŞ HOZJAJSTVODA BEŞÇЫLDЫКТЫҢ EKINCI ÇЫЛЫ.

Bistin promьşlenost özyp tьңьp turganьna koştoj, ol promьşlenost izine çava bistin mal-aş hozjajstvovьs sotsьal çolьna vaştalьp, sotsьal hozjajstvo volьp vudyр turu. Kulak—vajlar-la kajralь çok çaan tartьzuda bistin sovхostor, kol'xostor özyp tьңьp turu.

1928 ғылдың қазында кол'хосторга бириккен ваstra крестиян өрөкөлөрдін тоозь 3-ле протсент болгон. Бу то-онь көрөт болзо мунды: 100 крестиян өрөкөдөн кол'хоско бириккені үс-ле өрөкө вольд. Декавр айдьң ва-штыркь кунине 1930 ғылда кол'хоско биригеle оо рьзу турар болгон өрөкөлөрдін тоозь көптөди. Ваstra крестиян өрөкөлөрді төрт уулыге yleze, төрт ульден бир ульзи кол'хосторга бирикти, емеze қарттар айтказын 100 өрөкөдөн 25 өрөкөзи кол'хосторго кирип рьзуланьр іштей берди.

Көр аш іштей төс рајондорда—кунинь терс çerde турган Ковкаста, Поволозйада, Украјнада—ваstra қаткан крестиян өрөкөлөрдін қарьмьзь кол'хосторго биригеберди. Онсозын қава водогозын вистинь ваstra Совет Сојустын çerinde алтындагы алдынаң қурттар қадьзын cek тащтар барган қоктуларды-ла ортоқаткандардын тоозь 6 милион өрөкөден азыр вольд. Олор кол'хосторга кағынса кирип, оо рьзуланьр іштей берди. Қоктуларды еeciј кол'хосторга ортоқаткандар қалтаньш қоктонь кирер вольд. Кол'хосторга кирген ортоқаткан кизи, кол'хостың cленини бололо, совет ващкарудың век тајанар тајагы вольр қат. Кол'хосторга бириккен ваstra кол'хос cленериниң қарьмьзь—eskidee ортоқаткандар болгон.

Коллективизация керек қылыр өзур тыдыр барган керегенде, кулак—вајлар-ла қенизип тартызар керети ващқалар тургусар керек тавыды.

1930 ғылдың алтында ғылдарда, партија-ла совет ващқару кулак—вајлар-ла қенизип тартызар ер аргазь кулак—вајлардын кылыгын токодьр сыгара кыстар туратан болгон. Енди онды қену тартыш кулак—вајлар-ла нургулај коллективизация болбогон çerлерде вольр қат. Нургулај коллективизация болгон рајондорда, партија-ла совет ващқару кулак—вајларды клас аајынса қок едип қогылар деп іш іштей вольд.

Кол'хостор тоң кыска өөјде, вајынды қозокту izin алдынаң қуртту хозјайствонаң артык астамду қакшь туза бергедий өмө ішты хозјайство вольр қат деп қарт көрг-

y sti. Kol'xosto turgan ulustar, sovet başkarudın deremne çurta vek tajağь volьp turgan dep sьlnьna voььnlьn idezin vol'şevikterdin baştapkь çazьnda çart kergysti.

Temdek edip munь ajdalьk:

1930 çьlda kol'xosto turgan bastra ulustardьn bastra salgan kьra azь 36 milion gektar boldь. Ol ok ulustar kol'xostorga birilkelekte, aldьnaң çurttu çadar tuzunda salgan kьra azь 24 milion gektar volgon. Kol'xostьn salgan kьra azьnda aştьn tyzьmi, aldьnaң çurttulardьn salgan kьra aştьn tyziminen bir cetvert artьk boldь.

Sovxostor tözөp vydyrer işte vaza çaan çozoktu iştelip vydyrgen izi var boldь.

Sovxos-la kol'xostordьn şьltuunda bister aş çedikpes kerekti çok edip, ol kerekti tьsedip saldьs. Gorodka kursak volьp kerip turgan bastra aştьn çarьmьzьnaң kөp, kol'xostordoң sovxostordьn azь volьp çat. Çaпьs kol'xostordьn gorodka verip turgan voььnlьn artьk azьnaң 10 milion tonga çuuk volьp çat.

Bol'şevikterdin baştapkь çazьnda, texnika kultura aş salarьnda kol'xostorda çaan çozoktu iştelip vydken izi vaza var boldь. Bastra çerge yrendep salgan (xloroktьn) kөwөnnөп, saxardьn sveklozь, taңkьzь, onьn çarьmьzь kol'xostorda salьngan. Kol'xostorda salgan bastra texniko-kultura aştardь vodogozьn, bir өrөkөө kelip turgan texnika-kultura aştan aldьnaң çurttu salgan texnika-kul'tura aştan eki katap kөp volьp çat.

Çadaan aş salar kyskedegi kampanija vaza syrekej çakşь өtkөп. Bu çьlgь salgan çadaan kьra aştьn elbegi, vultьrgьzьnaң eki milion gektar çadaan kьra artьk volьp salьngan. Çadaan aştan viçьl kol'xostor vultьrgьzьnaң eki katap kөp saldь. Çyk-le bu eki ajda — oktjabr-la nojabr ajlarda—kol'xostorga 500 muna çuuk çoktulardьn-la ortoçutkandardьn krestijan өrөkөлөri birikti.

Sovet başkaruu 160 maşьna — traktordьn stantsijalar tözөp vydyrdi, bu stantsijalar kol'xostordьn özymine, vaza çaпьdan kol'xos tözөp alarьna çaan voluştu boldь.

Boluş etkeni ancadala maşına-traktordın kycin — attın kycine biriktrip işi işteerde çaan voluş voldı. Maşınala—Attın—Traktordın Stantsijalar var çerde ol çerende turgan kol'xostordın izi eşke kol'xostordın en ozoocız volıp çat.

Bu rajondorda aştın tuzyımı eşe volıp çat, salgan aş kыrazy eıvek volıp çat. Kol'xostorga aldınan çurttular belen birigip çat.

Krestijan ulus çyk-le voıynın tudungan kavıngan çepselin biriktrip alıp oncozı eıme iştegeninnen lam, veş çıldıktın ikinci çында ol eıme çepsel birigip iştegeninin keregende çaan tuza voldı. Bis çart biler kerek munan aғы bister kol'xostorga ulaj maşına verip turza kol'xoston tuza onon çaan volıp, vastra mal aş hozjajstvonь tam aғы eşe turgusıp tınydıp alarıs.

Kol'xostorda-la sovhostorda iş çakşы tys bir buudagь tutagь çok eıdyp turu dep şuyup otrarga çarabas. Bu çaan işter vudyrip turgan izinde kyc cidalьna kyc işter var volıp çat. Komunist partijaga vaştadıp vastra alvatynın kyc cidalьvyla bu kyc iş kerekterdi çenip vudyrip turubis.

EN OZOOCI BOLGON KOL'XOSTORDYN ÇOZOKTU IZI.

1930 çыldın çazy vol'şevikterdin vaştarkь çazy voldı. Bu ok çasta viştin sovet çurttın çalan kыra çerleribes kol'xostın ulustarь biriktrip kыra aş işteerge oncozı çanıs çerty volıp cыklar iştedi. Ol eıme iş kerekke—kыra aş salarьna kanca көp aldınan çurttulardь — çoktulardь ortocatkandardь kol'xostor ecidip alıp eımely kыra-aş işterine bargladь.

Çaskьda kыra salar tuzьnda, kyskyde kolgo aş alıp turgan iş tuzьnda, kezik kol'xostor iştegen işti aajlu vajtu işter voıynın çozoktu sotsьalizmının izin көrgysti.

Kol'xostordın iştegen izinde mərəj var volgon keregende, işti udarnıj volıp iştegen keregende көр sava kol'xostordın izi aldınaң ırttulardan ыс katar artыкта, ылығьда volıp iştelди. Kol'xosto turgan ulustardın алган kiriite-doxodь, aldınaң ırttu ıatkan kiziden eki ыс katar artык voldь.

Temdek edip munь ajdalыk: ıaнь—Anenka dep rajonda, Bol'şevikterdin vaştapкь ıaskь izi vьtpezin dep, kol'xozko ulus kerbezин dep ol ıurtta kulak—vajlar, ol ıaan iş kerekti ыrep salarga albadanьp turatan volgon. Kol'xostın ulustarь deze kulak—vajlardın ol iş kerekke karşulanьp albadanьp iştep turgan kor işti ijde salardan volgoj, onь tort oodo vazьp saldь. Kol'xosto turgan ulustarga кьra aştь karşagajncа iştep vudyrip alarьna, Moskvada turgan AMO dep zavodtan kelgen işmekcileri voluştь.

Jdil suudь төмөн bir ıaan kol'xostordan Budenovets dep kol'xos var, Ol kol'xosko birikken krestijan өрөкөлөrdin тоозь 1300 өрөкө volıp ıat. Budenovets dep kol'xostın ulustarь өткөн ıazyнда salган кьra азь 20 муң gektor volgon. Ol salган кьra aştаң kolga алган азь 250 муң tsentner voldь. Aştь kolgo аль turgan iş тузында kolxosto turgan ulustar cindьk komunist ıozok izin көrgysip verdi. Turgan кьra aştь 11 kunge kezep dep eezelegen volgon, kolxostın ulustarь deze ol ok aştь 9 künde kezip vozodть. Aş kezep maşьnalardın тың тоозьna kesken азь 60 gektardan kelizip ıat.

Kol'xostın izinde ıedekpes kыс tytaktarь көр volgon. İş işteerge ulus ıedişpej turar voldь. Udarnıj iş azьra iştep kesken кьra aştın bir kezegi kesken ıerine arajla ıatkalvadь, 6 муң gektarga ıuuk kesken кьra азь ıaaşka vactьp araj-la ыrelbedi. Mundьj ıetker tabьlganь kol'xosto turgan ulustardın oncozьn кьjтьktatь kol'xostın vastra var ıok ulustarь turup cьгьp aş ıuurga, vadь.

Ol kol'xoska voluzьp işteşerge çuugьnda turgan kol'xostordan brigadalar keldi, Çañ-Anenko dep rajonnьn vastra işmекcileri-le — sluzascijalarь voluzьp işteşerge keldi, kelgen ulustar brigadaga birigip Budenovets kol'xostьn ulustarьna voluşть. „Кзыл Октявр.“ degen kol'xoston kelgen eki çaan brigada çaan voluş çettirdi.

Ol eki çaan brigadanьn iştegen aş sogor maşьnalar bir smenada 165 tsentner aş sogьp turar voldь. Kol'xostьn aзь yrelip vardь, өmө iş neden-de çaman dep kulak — vajlar suynizip katкьгьзьp ajdьp çyrgen keregi tegin cerge kaldь. Kol'xostьn vastra aзьn kolgo kidrip almarlarьna urup saldь. Budenovets kol'xostьn ulustarь aş çuur (xlevozagotovko) kerekti vudyrip alala, var çok aьm akcalardь төлөp salala artkan aştь yleşti. Kol'xosto turgan өrөкө saьp aru akcadañ өrөкө тоozьna 520 solkojdoñ keleşti.

Kolgo algan aştь kol'xostordьn clenderinin ortoşьnda ylezip alganda, kezik kol'xostьn ulustarьnьn algan doxodь, eskide aldьnañ çurttu volьp çadar tuştаgьzьnañ kol'xosto alganь eki katar көp voldь.

Temdek edip munь ajdalьk: Budenovets dep kol'xostьn cleni Ragacevsk dep kol'xostьn vөlyk hozjajstvozьna işteş turgan Şcerbakov dep çotku kol'xosdñ cleni. bileniñ тоozь 6 kizi, işke çaraarь çañs kizi kolgo algan aştь ylezerde Şcerbakovka bergenu vu: $11\frac{1}{2}$ tsentner vuudaj bergен, 2 tsentner sula bergен. $5\frac{1}{2}$ tsentner arva bergен. 8 tsentner çerdin kuzugьn bergен. Şcerbakovtьn iş işteş volbos 5 vilezine kol'xos 5 tsentner puudaj verdi. Aru akcala Şcerbakov 68 solkoj 68 akca aldь. Şcerbakovtьn vastra algan aзьn-la akcazьn akcaa vodogozьn 410 solkoj volьpçat. Bultьrgь çьlda Şcerbakov kol'xosko kirgelekte, aldьnañ çurttu volьp çadar tuşьnda algan vostra doxodь 250 salkojga çykle çedip çat.

Bu deze ortoçatкан kizinin hozjajstvozь, Kuznetsov dep orto çatкан kizi, 6 vilely kizi işke çaraarь 2 kizi. Kol'xosto iştegen ucun, vaza kol'xosko bergен nele. çө-

өзө учун Кузнетсовтың алған ару доходъ 750 солкој воляр çat. Качан Кузнетсов кол'хоско киргелекте' алдынан чуртту чадар тузунда онын чыл сайын хозжайствонан алып турган доходъ 340 солкојдан ашпай туратан болгон.

Баштаркы ок чылда кол'хостың хозжайствоозь, алдынан чуртту хозжайствонан артык тузалу воляр тургань чарт кergysti.

Петропавловтың рајонда турган некер Ворошилловтың адыла адаткан кол'хостың клендери, Кызыл сeryдин ващизна-некер Ворошилвка мундыҗ вичик сипр çat:

„Бу вичikle bis slerge otcot ајдыр чадрыс, бистин кол'хос слердин чакшылкту адыла аданыр турган кол'хос воляр çat. Bis слердин адын ададыр чyгер креely кол'хос-ва ајса слердин чакшылкту адын ададыр вољвос креely кол'хос-ва слер бу otcotoң керyр. синыңса ајдаар.

1930 чылда Сентјавр ајдын ващтаркы кынине, ваstra кол'хос клендериниң чуунында, бистин деремнениң алты өрөкөди кол'хостың клендерине чуудыр алганьс. Бу алты өрөкө алдынан чуртту чаткандардын калганды алты өрөкө вольдъ. Енди бистин деремнеbis ваstra пургулај чапыс кол'хос вольдывьс, чапыс vile ulus ошкош вольдывьс.

Бистин кол'хосто 43 өрөкө, билениң тоозь 195 кизи. Салган кыра азы 392 гектар. 1929 чылдан ала bis вољвстың кыравьска веш чyзин аш салыр черди селештрип иштейтер вольдъс. Биске сырекеј кыс болгон частыла, Кысти bis чурттап өткyрип салдыс. Кулак—вајлар кол'хость yреп саларга евин ведрегелеп туратан болгон.

Bis кулак — вајларга чендиrвей турузур сыкканьс. Ненин учун bis алдырпай турузур сыккан deze, партияның-ла, партияның ващизь болгон некер Сталинның ајткан сөзин bis угур туратан болгон, ол yредип ајткан сөс аапынса иштейтер туратан болгоньс. Бистен ајгылыр ваrарга турган кyунды улустарды bis тутпай тыратан вольдъс. Кол'хосто артыр турур калган улустар улустың көвизи вольдъ, оны учун bis турузур ченир сыкканьс.

Bis vojnyn izivisti plan-la işter turatan volgon, ol plandy vastra kol'xos clenderin çuunnda çöptögen. Par syrer kyndi alt' konokko turguskan, bis kyn koşpoj on' alt' kunge vudyrip alğan. Aş ottorga 16 konok turguskan, bis on' 8 kunge vudyrip alğan. Çerdin kyzygyn kezerge 4 kunge turguskan, bis on' 2¹/₂ kunge işter vudyrip ald'ys. Agyşt' kezip kolgo alar' 5 kyn turguskan, bis on' 3 kunge işter vudyrip ald'ys. Ças salgan ast' kezip kolgo alarga 8 kunge turguskan, bis on' 6 kunge işter vudyrip sald'ys. Aş sogor kyndi 8 konokko sokroj 6 kunge sog'yp işter sald'ys.

Bistin iştegen izibis zavodto işke tyn'ej, syg'rtk'ynyn uni ugulza-la oncovs bir turup işke var'pçadr's. Bistin kyra-aş işti vaştap çyrer Vasilij Sergeevic Ilcencko syg'rtk'yn' syg'yzala kol'xostyn onco clenderi er-de ulustar' yj-de ulustar' vaza çijt öskyrimler işke vararga deremnenin orom'na oncoz' çygyrip kleetken.

Nökor Stalinyn ajtkan'la: — bistin iştegen izibis viske voj'ska suymcily vol'p çat, neni ucun deze, bistin iştin kyçi emö iştin kyçi vol'p çat. Sotsyalizm iştin kyçi vol'p çat. Bistin iştegen izibis çöpty çakş' vol'p çat.

Rajon çerinde nele işte bister ozooci vol'p varadr's. Rajonyn çerende salgan kyra aştan, bir gekordan 7 tsentner puudaj sog'yp alat, bistin deze gektar çerden 9 sentner puudaj sog'yp al'p çadr's. Rajonyn çerende bir gektar agyştan 5 tsentner agyş sog'yp al'p turat, bister deze gektar çerden 10—15 tsentner agyş sog'yp al'p çadr's.

Nökor Voroşilov biş maktanvajturup slerge kand'j volgonyn oncozyn kuucindap verdis. Bistin izibiste komoj-da vol'p turatan, bis bir arazynda vojnyn izinen al'ns'p-ta turatan volgon. Çe ol kerek oncoz' ödöberdi emdi bister bek puzu çolgo kirdis, ol puzu bek çol-la bisterdi komunist partija vaştapçat.

Nökor Voroşilovtyn ad'la adatkan kol'xos vojnyn izin anaj'p vaştap işter turu. Ol kol'xoska tyn'eleş bis-

tiң çerde kanca muң onоң ваška kol'xostor војьныи izin vaza anajьr işter turu. Bu temdek edip ajtkan kerekter biske cinьna çart ajdьrçat — kol'xostor deremne çurtta bistiң vek ruзу tajanar tajağьs volьp çat.

„Emdi sokor-do ulus көгүр çat, bastza krestijan alvatьныи çaңь çyrimge vugьr varatkaңь. Eskide kulak — vajdьn kьjn şьra çyrymineң ajğьlьr çaңь çajьm kol'xostьn çyrymine kirip. Eski çyrymene ojto kajra varağь, em çok volьp vargan. Kulak — vajlar deze klas aajьnca tazьl tvмьğla ordь çok edip vazьlьr çok voloton. Emdi çaңьs çol artьr turgan, ol çol kol'xos çar vargan çol volьp çat. Kol'xos çar varatan çol krestijan uluska tapьvas vilbes çol emes, krestijan alvaь vastra onь muң katar көгүр ajьktar, cьn lavьna cьğьr, ol — kol'xos çar varatan çoldoң olor çaңь çьkşь, kulak — vajlardьn şьra kьjnaң ajğьlarga ep argazьn көгөң, vaza војьныиң vicik vilbes karaңuj çadьstaң ajьrlarga çaңьs kol'xosta arga var dep көгөң. Onь ucun bistiң çakşь volьp iş onda volьp çat.“ Kol'xos kereginde iştelgen iştin komunis partijaңьn vaşcizь nekөr Stalin көrөлө anajьr ajdьr çat.

SOTSЬBALIZMDЬ İŞTER VUDYRER UCUN PARTIJA- NYŇ TURUZЬP TURGANЬ.

Promьşlenostьn vaza mal-aş hozjajstvonyң izinde ondьj çozoktu iş iştelip vytkeni kenerten voјьi vudybergen emes. Onь partijala sovet vaşkaru usagьna veletter işter kelgen. Bu çaan iştelip vytken çozoktu iş kerekter, partijaңьn generalньj çarttar ajtkazьn — ucurlu төs çol tys cike volьp turganь sөsle ajtkanьnnaң, işter vudyrgen iş biske çart көгьsip çat.

Bu çaan iş kerekterdi işter vudyrip alarga partijaga işter vudyrip turarga çenil volvodь. Bastra alvatьныи hozjajstvozьn өңzьdip tьңdьr alarьna, partija bistiң өctylер-le karşu kiziler-le korkuştu tartьzuda işteer өөj vol-

gon. Kontrevoljutsionerlar, koredeciler, kulak — vajlar, olordьn koltьkcilarь partijanьn ištegen izin yrep salarьna alvadьnьr turatan volgon. Kontrevoljutsioner, koredeciler kulak — vajlar olordьn koltьkcyларь ijle kёskё bildirgen klas aajьnca bistin ёctyleribis volьrчат.

Bastra alvatьnьn hozjajstvozьn ёnzьdip tьnьdьr alar usun partiya җaньs ijle kёzine kёrylgen ёctyler-le tartьzьr җeнizip turatan volgon emes. Partijanьn voььnda-da mundьj vьdyшту ulustar var volgon, emdi-de var volьr җat. Ol ulustar mundьj: Bistin ёzyp turgan ёzyminen, ištep turgan iştin kycineң җaltanьr korхьr turgan vodoldu. Ondьj kiziler bir kandьj kyc iştin voььnьn vazьn taraj alala, kulak — vajlarga varьr koitьktaneberer. Kulak — vajlarga deze kor işt išteerge vaza bir er arga volьr җat.

Partijanьn kezik clenderi, olordь on җar җajьlgan oportunist dep ajdat, kulak — vajlardьn җart voluшcizь volьr varat. Olor promьшlenostь tyrgen ištep tьnьtpas dep ajdьzat. Kol'xostь Sovxostь ištep vьdyвbes kerek dep ajdьzat. Olor Aldьnan җurttu hozjajstvolardь tьnьdьr kiceer kerek dep sananat — cike ajtkazьn kulak — vajlar usun turuzьr җat.

Deremne җurtta on җar җajьlgan oportunistar kolxos'lo turgan ulustarga udra ijle җerge ermek ajtpaj җyret. Olor voььnьn oportunist sagьzьn tujka, turalardьn toltьktarьna җazьnьr ajdьp җyrer. Kandьj işt kerekti emeze plandь, җetre vьdyгvej ezelep išteer işti kreeledip turat. Nele işt i җetre vьdyгvej yrep turar, emeze işt kerekte kijninde sonдор kalgan kol'xostьn ulustarьna eecitrip җyrer.

On җar җajьlganь, emdi tuzьnda nele kerekten en җaman kьlьgь volьr җat. On җar җajьlgan kiziler mal-aş hozjajstvonь munan arь vaštadьp җaнь җurt ištep vьdyrerine vaštarga turgan emes. Olor mal-aş krestijan hozjajstvonь oјto teskeri kulak — vajlardьn şьra kьjn җadьzьna alpararga turgan. Onь usun partiya bu on җar җjь-

Igandarğa — partijanıñ icinde kulak — vajlardıñ ağıdalu ulustarğa — la kajralı çoktoñ çenizip tartızyr turu.

Beş çyldıktıñ ekinci çylynda çaan iş iştelip vıdtı, — sovhostor kol'xostor çylyğr özyp tıñır turu, kanca rajonnyñ çerlerinde nurgulaj kollektivizatsija volo-verdi. Bu saan iş iştelip vıdyp turganıñ keregende, biske volgon klas çapıñıñ östylerdi çylyğr çenip vazarına, bistiñ kolıvısta nele er argavıy bar volıpçat. Aştı kör eder rajondorda, onda turgan vastra krestijan hozjajstvolardıñ çarımtyz kol'xostorgo virigip, oo rızulanır iştej verdi Bistiñ vastra sovet çurtıñ icip çır turgan azyñıñ çarımtyzın sovhostor-la kol'xostor vıçıl verip çat. Bu ajdylgan temdekter partijanıñ tös çolı cike tys volıp turganıñ biske çart körgysip ajdıp çat.

Oñ çar çajylgandıñ biske şuyte edip ajtkanı — kulak — vajlardı kıstabas kerek dep, olorgo çaj verer kerek dep ajdıp turatan volgon. Çe bister deze olor-lorla çenizip tartızyr turganca oo çava vojıvıstyñ iştep vıdyrer izivisti iştep çyrdis, ol iştep turgan bistiñ izivis çozoktu çakş, bistiñ vastra sovet çurtıvıy aştı boldı.

Çanıñ oñ çar çajylgandar kolxostı tözör işteer işti kreeledip tutadı turatan volgon emes. Kulak — vajlarga boluşkanı baza „sol çan“ çar çajylgandar volıp çat.

Biş oncovıy bilip çadırs, çakş çozoktu iş iştelip vıtkeniñ vazında kogı — vaştı ulustardıñ vazı aajlanejbereten. Bol'şevikterdiñ vaştapkı çazynda, kollektivizatsija iş çylyğr iştelip bargannıñ vazında, ol tyrgen iştelip vıdyp turgan işti deremne çurtta turgan kezik işçilerdiñ vazı aajlaneberdi. Bu işçi ulustar kollektivizatsija işti işteer tuzında ol işke bar çok kyc sanazın verip, komunis partijanıñ turguskan çövineñ teskeri vaadı. Partijanıñ turguskan çövinde munajda ajdıp çat: Kol'xosko kirer ulus vojnyñ kynile kirer ucırlı. „Sol çan“ çajylgandar deze kezik çoktulardı kol'xosko albala kidirip turatan volgon. „Sol çan“ çar çajylgandar krestijandıñ albadap ajdıp bar çok çөөөzin biriktirip, saazynda komunalar t-

zər turatan volgon. Kol'xostın tös vyduyzin ömölikti—
olor undur salgandar. „Sol çan” çar çajlgandardın
kılınğan kılktarında mundıj neme kər var volgon;
ortoçtkan kizini kulakka kozır, onın nele mal-aş çöözizin
ajır turatan volgon. Partijanın cike tys çolınan kor-
kuştı çastra iştegen keregende, „sol çan” çar çajlgan-
dar kol'xostordın sın özər özümün tutatkan voldı,
çarttar ajtsa olor — kulak — vajlarga-la on çar çajlgan-
darga voluzır turdı. Bu onco çastra kereker ortoçatkan
kizile bistin virgileşken sojuztı yzerden aajvas edi, kol'-
xostor tözör iştelip turgan vastra izibis yrelip, çok va-
rar edi.

Komunist partijanın tös komitedi vajnın çygargan
çövinde, vaza nekər Stalin vojnın sıjgen bicikterinde
bu çastra iştelgen kerekti, aza konş krekerdi, ijlezne
çgarır onın çastrazın vastra alvatğa çarttar bildirtti.

Çastra işle tözölip vytken kol'xostor yrelip çasır
kaldı-da volzo. Çoktuların-la ortoçatkandardın alban
çok vojnın künile virikken kol'xostor tam arı vektelip
tındı. Ortoçatkandarla bistin virikken (sojuztı) vek
voldı.

**Partija eki çara frontko tartır turatan volgon,
munan-da arı tartırkanca turar—„Sol çan” çar çajl-
gandar-la ancadala on çar çajlgandarla tartırkanca
turar.** Oo tınej partijanın tartır turgan ekiçysty-
lerle vaza var volır çat, olor sösle volzo partijanın
çolın çöpsenip onı ucun turuşklap turar, icinda sanan-
gan sagır, tujukla iştegen izi partijanın cike tys çolın
uzerge turar. Partijanın kajralı çok tartır turgan—
partijanın icinde ajır sana çok volır oncoz çanı sa-
nalı, çanı sagır volın der, partijanın clenderin bir
volır partija şibeedj vek volın der. Partija onır tu-
ruzır, oportunistarla kajral çokton tartır, hozjajstvo
izinde çaan iştelip vydyrgen izi var volır çat.

BOL'ŞEVİKTERDİN EKİNCİ ÇAZЫNA ÇOZOK İZİLE BELETTENELİK.

Bol'şevikterdİN ikinci çazыnda, веşçылдыктың екінци çылында іштеліп вудырген ішти ризулар тыңдағына қоштој, мунан арь сотсиализмды онко серге çаылта іштеп вудыrerine кичеер керек. Bol'şevikterdİN екінци çазың өткыrerine-de оо веlettenerine çылғыр—тырген волор керек.

Веşçылдыктың үcінци çылында, вистің Совет Сојустың çеренде турган ваstra крестіян хозјайстволардың çағымьзың кол'хосторго виріктіріп салар керек. Онь үcүн Кол'хосторда, Совхосторда, алдынан çурттлардың хозјайстволарда кыра салар çаскы ізине велеттеніп турганьна қоштој, крестіян алватынь çаңьдан кол'хосторго виріктіріп алағына кичеер іштер керек.

Bol'şevikterdİN екінци çазында клас ортозында класовы тартызу там тың курсур сыгар. Кулак — вайларды оодо саар салган-до волзо, онь карыңса çок едіп çыга ваşканыс çок волырçат. Вуçылгы çас өөјнде кулак—вайлар војының арткап кыcинди çуур алып, вистің кол'хосторывьска удра келерге албаданар, салар кыра аштың çерин елвектетpezин деп таар турар. Вистің бир кичінек-те çаstra іштеген ізивисти, кулак—вайлар алakoјыр војының кор ізине арга едіп, кол'хосто турган çоктуларга, ортоçаткандарга каршу іш іштеп турар.

Онь үcүн деремне çурттың ваstra çон улустары, турган оргонизатсиялары. Bol'şevikterdİN екінци çазың уткур удра волорына велең волор керек. Ол ішке велеттеніп кулак—вайларды кайралы çоктон çыга саларына емдештең велең волор керек, Нургулај коллективизатсия азыра кулак—вайларды клас аайыңса çок едіп çоголтыр салар керек.

Bol'şevikterdİN екінци çазы ваstra Совет çурттың çерине çаан үcурлу керек волыр çат. Ву çас ізінде онко Совет Сојустың çеренде 100 милион гектардан артык кыра аш салар керек. Çер керегин ваşкарар комисарлардың план аайыңса волзо, çаңыс РСФСР-дың çерінде çаскыда салар

кыргызь 75 milion gektor volьp çat. Onь usun onco hozjajstvo keregene turgan orgonizatsijalar—Sovxostor, kol'xostor, maşьna — traktordьn stantsijalar bu çaan ucurlu kampanijaga çazap velettenip alar kerek. Bu çaan işti işter vudyrip turarga ancadala çurt sovetterde volьp çat. Bol'şevikterdinь ikinci çaskь кьra salar işti işter vaşkaratan oo vaşci volorь çurtsovetter volor.

Çaskь kampanija çaan ucurlu kerek volьp turgan dep, baza mundьj kerektenь çart volьp çat. Nele kul'tura aştar ancadala çaskьda çerge salalьp turgan.

Bistinь çenil promьşlenoska nele çyzin vөs ederge sarçu saxar ederge cij tovarlar kerek volьp çat, cij tovar volor neme—kөvөn, kydeli, kendir. Sveklo onon-do өskө өlөndөр bistinь promьşlenoska vaгьp çat, oo syrekej kerekту neme volьp çat.

Ekinci çaskь kampanijanь işter өtkyger tuzьnda, vultьrgь çьlda kol'xostordьn çaskь кьra işter iştegen çakşь izinenь çozoktu тең альньp bu çьlgь çaskь kampanijada onojьp işteer kerek. Ol iştenь çozoktu çakşь degeninenь тең альp, çastra iş katap volbozьn dep kiceep işter turar kerek.

Bu кьşкь cөлө өөjdi çurtsovetter, Sovxostor kol'xostor yuredyge salar kerek. Kol'xosto turgan çakşь tal dama ulustardь, sovxosto işter turgan işcilerdi çuup альp kurs yuredu асьp, olordь oo yuredip turar kerek.

Kurs—yuredyninь usagь bir aj, emeze 20 konok eder kerek. Alvatьnьn komisarlardьnь sovedininь turguskan çөр aajьnca volzo. Deremne çurtta iş kerekтинь vaşkaruzьna turgan ulustardьnь yuredu kurska yureneteni 500 mun kizidenь as volbozьn.

Ononь vaşka kanca kalьk alvatьnь vaştadьp agronomnьn yureduzine yureder kerek. Kol'xosto turgan ulustar, sovxosta turgan işmikciler, çer keregende mal keregende yuredyni viler kerek. Ononь vaşka çerdi aju —vaştu yuredu aajьnca kanajda işteer, maldь aju lap vaştap kanajda azraar. Onь vilbej turar volzo aştьn ty-

zumin көптөдip алbas, малды азраар болbos. Бу кыштын өөjнде 6 милионга чуук, кол'хостын улустары, ваза алдынаң чуртту чоктular орто чаткандар агрономдордын курс уyreдыге уyренетен. Уyreды керектен уyренip алган кол'хостын улустары, ваза чоктular орточаткандар немени билер болыр чаккы кыра аш салар кампаньяны чакшырыпче иштеp выдырп алары.

Чуртsoветтер, Кол'хостор, Совхостор, машына — трактордын стantsиялары, алдынаң чуртту чаткан хозjajствolar, емдile кыштан ала чаккы кампаньяга велеттенip турар керек. Чаан деген ишти иштеp выдырп салар керек, уyреген тракторларды чазар алар керек, уyреген машыналарды чазар алар керек, nele кыра ишке керекту чепсeldi чазар алар керек, уyрен ашты аруттаp веletteп салар керек, уyрен аштын фонд чуур алар керек. Оноң-до өскө иш керектерди кыра сыгарынаң бир аj озо, онcoзь велеп болор керек.

Чуртsoветтерге, Кол'хосторга, Совхосторга, ваза машына-трактордын стantsияларга мал-аш хозjajствоның керегене турган шыyлтely чуундардын izin аjлу вашту edip чуундарын улaj чуур иш көныктре ваштаp салар керек.

Ол шыyлтely чуундарда кыш өөjнде мунды керектерди шуур алыр чазар көгyp алар керек; Чаккы иштин планын, ишти канайда иштеjтенин, кол'хос-ла совхостын иcинде вашкарузын чакарузын канайда тургуса аajлу вашту чакшыр болор.

Бу чаккы иште канды кол'хос канца креely кыра салатан, канды алдынаң чуртту чаткан хозjajство канцаны иштеjтенин. Кол'хосторга алдынаң чуртту чаткан чоктularдын орточаткандардын өрөкөлөрине тапынаң өрөкө тоозына, кол'хос тоозына тапыдыр чарт bildirter керек.

Чуртsoветтер ваза партиjаның оргонизatsиялары, чоктularдын ортозында nele иш керекти тыпыдыр иштеер керек. Кыштан ала чаккы ишке веlettener nele иш керектерди чоктular-ла чава тавызыр иштеp турар керек. Бу ишке чава undulbas ucurlu иш, уj улустардын ортозында иштеер изи болыр чат.

Бол'шевиктердин ваштаркы чаккы кампаниязы биске

çart kergysken, bu işte bistiñ tutak izibis көр болгон, ol tutak izibisti kulak—vajlar alakoǵp војњњњ каршу izine arga edip turatan болгон. Kulak—vajlardıñ saǵa-ǵna kirgeni yj ulustar, kol'xos biske kerek çok dep ajdǵzıp turatan болгон, ondıj kereker көр çerде volıp turatan болгон. Bolşevikterdiñ ikinci çazında ondıj kerek tort çok volzın. Krestijan yj kizini kol'xostıñ izineñ kozo turup ol işten işteşip turzın dep eder kerek. Onı ucun krestijan yj ulustarga bu çaskı kampanijanıñ nele iş keregin çazap kuucindap verip turar kerek. Çaskı kampanijanıñ nele işteer iş kerekerdi yj ulustardıñ delegat çundarında tavǵzıp turar kerek.

Krestijan yj kizi kol'xostor ucun turuzatan eñ ozoci ulus-la kozo turup turuzup turar kerek. Krestijan yj kiziniñ ajıñdagı çyrgen şralu-kıjndu cyrimineñ ajǵlar ep argazı sañs kol'xosto volıp çat.

Çaskı kampanijanıñ iş ucun turuşatan komsomol eñ ozooci kizi volor kerek. Kol'xosto turgan onco komso-moldor bolşevikterdiñ ikinci çazında udarnik volor kerek. Çaskı kampanijanıñ izin çakşı vudkylince iştep vudyrer keregende komsomoldıñ jacejkaları krestijan çjt öskyrimniñ ortozında emdeşten saan iş vaştap işteer kerek. Mөгөj izine, işti udarnıj volıp işterine komsomol kol'xosto turgan deremneniñ çoktulardıñ ortoçutkandardıñ çjt öskyrimin ol işke sava tartıp alar ucurlu.

Biçik kысǵar turalar, şkoldor çaskı kampanijanıñ izine velettener kerek. Şkoldıñ katсылар, biçikkысǵar turalardıñ katсылар, emciler војњњњ iştep turgan izin baza öskyrtip vaştap iştep turar kerek—çaskı iş tuzında kol'xostıñ ulustarı çon izineñ politika izineñ bilizip turgadıj dep işti oo keleştre işteer kerek. Qandıjda derem-nede kandıjda çurtta biçik kысǵar turalar çaan kul'tur-nıj iş vaştarın, krestijan ulus çerге сǵыр işteer tuzında, iş iştep turgan çerлерге çyrip yuredy keregin, politika keregin onda iştep turgan krestijandarga kuucindap verip turar kerek.

Mal aş hozjajstvonьnı nele izin kubultьp işter izinde onь başkararga, oo vaşci volorgo deremneda turgan partijanьnı jacekalarь volor ucurlu. Partijanьnı jacekalarь ol işti vaşkarьp deremne çurtta turgan vastra çonnьnı, vastra turgan orgonizatsijalardьnı vaşcizь volor ucurlu.

Çaskь iştin kampanijazьna velettenip iş işteer tuzьnda, iştegen iş klas aajьnaa partijanьnı vergen çakarula cike tys eğyp turgan-va çok-va Kandьjda partijanьnı orgonizatsijalarь onь syrekej ajьktap kiceep көyp turar ucurlu. İştep turgan izinde on çar-va, „sol çanь“ çar va çajьlgan kerek volor volzo, emeze çastra iş iştelip turgan volzo ondьj nemel partorgonizatsijalar kьp kajralь çokto çenizip tartьzьp turar kerek. Kulak-bajlarla çenizip tartьzatan kerekti partijanьnı jacekazь vaşkarьpçat. Çanьdan kol'xosko ulus viriktirip çuudatanьnı partiiianьnı, jacekalarь vazap iştep çat. Bistin Sovet deremne çurtьbьs vol'şevikterdin ikinci çazьnı utkup-udra volorgьna çozogьla belen volor kerek. Çaskь işke velettener vastra izibis mөrөj azьra, udarnьj iş azьra iştelip turar kerek.

SOVXOSTOR-LA MAŞьNA-TRAKTORDьN STANTSIJALARь BOL'ŞEVIKTRDIN EKINCI ÇASKь İŞTI İŞTEERINE BAŞCI BOLOR KEREK.

Emdi turgusa vistin Sovet Sojustьnı çerende көp aş iştep turar çaaan sovhostordьnı toozь 200 çedip çat. Ol sovhostorda vastra iştegen iş, maşьnala iştelip çat. Ol sovhostordьnı kolьnda 12 $\frac{1}{2}$ milion gektar kьra aş salar çeri var volьp çat. Olordьn kolьnda 23 muң traktor var, 26 muң salda var, 21 $\frac{1}{2}$ muң kьraga aş salar maşьnalar var, oo yzeri 6900 avtomobil var.

Kөp aş işteer sovhostordan vaşka, biste mundьj sovhostor var; Mal azraar sovhostor, Kөvөң (xlopok) edip öskyrer sovhostor, Maala aş salar sovhostor, ol sovhostorga voьjьnı izin işteerge vaza kanca көp maşьna verilgen.

Бусылгъ чакъ кампанija иш тузьнда бистің онco kol'xostor 6 milion 200 муң гектар кьра çer surip yrendep salar.

Salgan aştıñ tuzymi 15 protsent vultırgızьnan oтe volor, ol emeze onь çarttap ajtkazьn. Kajda bir çys tsentner aşt alp turgan volzo, emdi onda bir çys onbeşt sentner aşt alp turar.

Kep aşt işter turgan sovhostorga, kьşt oтji — çakъ işke velettener çaan işty kьzu oтji volьp çat.

Aşt işter sovhostor çakъ izine vojь velettenip turgan izine koştıoj, onda çuugьnda turgan kol'xostorga çakъ izine velettenerine voluzar kerek.

Beştıldıktıñ ucinci çььnda maştьna — traktordıñ stantsijalar azьra, kol'xostorga kep traktor vaza mal-aşt hozjajstvozьna kerektu maştьnalar bereler.

Bu çakъ kampanьja tuzьnda RSFSR çerende çanьda 501 maştьna-traktordıñ stantsijazь tözolip vuder.

Bol'şevikterdiñ ikinci çazьnda vastra turgan maştьna-traktordıñ stantsijalar 12 milion gektor kьra çer syrip yrendep salar.

Maştьna-traktordıñ stantsijalarga ancadala salьnpьr turgan iş texnika-kul'tura aştardan olor kep salar dep. SSR Sojustıñ vastra çerende maştьna-traktordıñ stantsijalar, vudıñ çarьm milion gektor kьvөн (xlopok) salar, 275 муң gektor kydeli salar, 250 муң gektor svekla salar.

Maştьna—traktordıñ stantsijalar bu kanca milion gektar çerdi syrip yrendep salganьnan vaška, olor 3 milion aldьnan çırttu krestijan oтökölərди kol'xostorga viriktirip salar ucurlu.

Partijala sovet vaşkaru çoktularga ortoçatkandarga olorlordıñ kanca caka oty volgon kulak-vajla çenizip tartьzьp turarga, maştьna-traktordıñ stantsijalar azьra voluzьpçat. Çanьs maştьna traktordıñ stantsijalardıñ vergen arga voluşt azьra çoktula ortoçatkan kulak — vajdıñ kьs-talanьnan, şьra kьjьn çyryminen ajььlp, çanь çaan,

astam tuzazь көр өмө ішты хозјаство төзөр выдырп турат. Kol'xozьн хозјайтвозь кулак — вајга тырге өлөр өлыми вољрчат. Оо віріккен kol кувібиле чаткан крестіјандарга деже, чањь саяьм сурім вољрчат.

ÇASKЪ KAMPANIJAGA YRENDI, MAŞьNANЪ, ÇEP-SELDI BELETTelik.

Bultьrgь ças tuzьnda mundьj çedekpes tutak iş var boldь. Yrendi çerge salar kerek, ol yren aruttalvagan, aruttap turganь çerge cacarьna çetpeј turat. Kezik kol'xostorda deze maşьnalardь, çepselderdi өөјnde çazavagan.

Bol'şevikterdiң екinci çазьna belettener tuzьnda bultьrgь сьлдьн çазьnda volgon tutaktardь çok edip, ondьj çedikpes tutak kereker katap volvozьn. Bastra turgan kol'xostor çerge salar yrendi çentre vytkyl beletteneriң vaşka ol yren kьra çerge cacarь velen volor ucurlu. Yrendi çањьs tegin aş cacar maşьna aruttar emes, ol bostra yrendi өnөtiјn aş aruttar (trier) dep maşьnaga aruttap salar kerek.

Başkarudьn turgaskan çөр aajьnca volzo, çerge cacar vastra yrendi 100 protsent aruttap salar ucurlu. Bu ajtkanьla volzo, bol'şevikterdiң екinci çазьnda çerge cacar yren азь oncoзь aru volor ucurlu. өnөtiјn aş aruttar (trier) degen maşьna азьra aruttap salar aştьn toozь 83 protsent volor ucurlu. Ol emeze onь çarttap ajtkazьn 100 sentner yrenneң 83 tsentner yren aştь kьjalta çoktoң ondьj maşьnaga aruttap salar ucurlu. Yrendi aruttap çazaganьnaң vaşka, ol yren aş koroondop turar kerek (koroondu suula çunar). Aş keregin kiceep işter turgan yuredily stantsijalar көрүп çartьna ськкан. Aruttajla koroondogon yrendi çerge salganda ol aştьn tyzumi çarьmdaj yzeri kozьлр çat.

Aldьnaң çurttu çatkan çoktular, ortoçatkandar voјьnьn çerge salar yrenin vaza aruttap, koroondop alzьn

dep. Çurtsovetter, kol'xostor ol kerekti kiceep turar kerek. Bygyngi aldınaң çurttu kizee voluzьp turar volzo, kol'xosko çuudьp viriktirip alarına onь belen volor. Yren aruttar işti ajlar vaştap işteer kerek. Maşyna traktordьn stantsijalardьn, sovhostostordьn, kol'xostordьn aşt aruttar maşynalargь kuru turvazьn, yzyk çokton ulaj aşt aruttar turzьn.

RSFSR-din çer keregin vaşkarar komisarjattьn turguskan çer aajьnca volzo, yren aruttar өөji Nojabr ajdьn 20 kyninenç ala vaştap, Fevral ajdьn vaştapкь kyninde vozodor kerek. Bir yren aruttar maşьnazь (trier) vi өөjde maşьna toozьna bir munь tsentnerden төмөн volbozьn. Bir yren aruttar cacar (sortirovka) maşьnaga vi өөjde eki munьna yc munьa çetre volzьn, onь baza turgan çurtтьn aajьna көрө işteer.

Kol'xos as volьp turgan rajondarda, aşt aruttajtan ovostor төzөөг kerek. Aşt aruttar maşьnalardь canaka turgusьp çurt turgan çerге varьp, ondagь var aştь aruttar salar kerek. Çoktulardьn baza kyci koomoj ortoçatkan hozjajstvolar aşt aruttagan ucun alar çalь çeneltely volor ucurlu.

Çaskь kampanijanьn izi çakşь vytkyl iştelip өtsin dep, nele mal-aşt hozjajstvonьn maşьnalardь çepselderdi aзында çazap velettep alar kerek. Onoң өskө maşьnalarga kandьj kerek rezenderin, temirlerin onoң-do өskө nemelerdi aзында velettep таар salar kerek, onoң vaşka iş tuzьnda ondьj neme yrelip, emeze sьnpьp varza alar çeri çok volьp işti tutadьp turar. Ol neme oncozь belen volzo ol tuşta kandьj yrelgen nemeni, sьngan nemeni çañьdan solьp salala işte tutak çok volor.

Gosudarstvonьn, kooperativtardьn, kol'xostordьn maşьna baza çepsel çazap turgan ustu çerler (masterskojlor) vojlorgьnьn maşьnalargьn, çepselderin çazap iştegen izine koştaj aldьnnaң çurttu çoktularga ortoçatkindarga kыa-aştьn çepselin çazadьp alarına baza voluzar kerek.

Bultыгъ çaska кыра izine тыңej, kol'xostorda бу сылгъ-да çaskъ кыра izine nele işti işterge at dep neme syreen çaan kerektu neme volor. Kol'xostың-la stantsijalardyң trakto-lary bistin vastra salыр turgan кыра çerevistі çeti velykke vodozo, çeti velyktiң bir velygin syrip кыралар аларында çykle cidar. Onoң artkaң кыра çerivistі atla, çar-la syrup кыралajтаньs, onь ucun iş işter maldь emdeşten velettep salar kerek.

Bol'şevikterdiң vaştapкъ çaskъ izinde iş işteer mal çetre belen volgon çok volgon. Bu tutak iş vıçыл çok volor kerek. Кыра işke kirerden bir aj ozo, iş işteer onco maldь toju kursaгына turgusyр azraar kerek. Çakşь toju kurşaka turgan mal işti-de çakşь işteп turar. Onьң kursaka сыgargan сыгыма ojto astam volьр eki kat көр volьр keler.

NELE İŞTI PLAN-LA İŞTEJLIK.

Sovet vaşkaruu, kapitalist gosudarstvolardan vaşka vaşkaruu volьр vojьnyң hozjajstvozьny plan aajьnca işteп turu. Sovxostor, maşьna-traktordьny stantsijalary, kommunalary, өmөlikteri çer işteп turgan nөkөрlikteri vojьnyң nele izin plan-la vaştap işteп turar ucurlu.

Boo çetre kol'xostorda plan keregi koomoj turatan volgon. Beşçьldьktiң ikinci сылында vastra turgan kol'xostor oncozь plandy volor kerek. Ol işteп алган planь partijanyң sovets vaşkarudьny bergen çakary çakьltazьnce volor kerek. Komunist partijanyң 16-ci çuшы mal-aş hozjajstvo keregende çurtты rajondop kandьj çuttta, kandьj iş işterin çart ajдыр verdi. Kandьj rajonda kandьj çyzin aş salar kandьj çyzin өlөң salary kelezip turgany onь oncozьny çarttap alala çazap salar kerek.

Kol'xostың onco izi plandy volgonyңaң vaza bir çaan tuzazь, kolxostың icinde iş kerekte, neme bilerinde kijninde sonдоп kalgan menzencek saгыştu kol'xostың clenderile kyreşip tartьşьр turarga kol'xoska çenil volьр

çat. Kol'xosta turgan kizi, воѣпппн kol'xostың planың çart bilip turar volzo — kol'xostың hozjajstvozь munаң арь канайр оңзур çaranatan, канайр тыңјтаның oncozьн çait bilip çat, Kol'xostың hozjajstvozь plанду volьр турғаның kерегенде, keleşkence kezektej işteп турған алдынаң çurttu çatқан hozjastvonаң ваşkаzь onda volьр çat.

Boi'şevikterdiң ikinci çaskь kampanijazь vu turguskan planda eң çaan ucurlu keregi volor ucurlu. Kol'xos kanca kьra çer işteјten çakьltanь алған сондо, çava etken plandaң ваška, ças tuzьnda işti канajda işteјtenin iştiң planың turgusar kerek. Çava çaskь iştiң planың-da, çаңs iş işteer planың işteer tuzьnda vastra kolxosto turgan ulustарьн ol plandaғынаң iştezerge çava tartьр alar kerek. Ol palandardь çarttap bilip alағына kol'xos clenderdiң şyyltely çuundarga vaza tavьzar kerek.

Onоң ваška ol plандь vastra kol'xos clenderdiң çuипьна, vastra çonпьн çuипьна, grupalardьн çuипьна, brigadalardьн çuипьна tavьzьр şyuzip turar kerek. Oskөлөр ajtakzьн ol plандь kol'xosto turgan kizi тоozьна, алдынаң çurttu çatқан kizi тоozьна bildirtip, ol ulustарьн çart bilgedij volzьн.

Çaskь iştiң kampanijazьн çakşьzьnce işteп өtkyrip alағына, vaza kanca kalьk çoktulardь ortoçatkandardь çаңьdan kol'xostorgo çuudьр biriktirip alағына vu iş çaan ep arga volьр çat.

Sovxostordьн, маşьна-traktordьн stantsijalardьн, kol'xostordьн iş işteer planына mundьј ajlu suraktar kirer ucurlu.

Mal-aş hozjajstvoda velyk тоozьна: kьra çerin syrip yrendep alағын, mal — azralьnda, maala aş salағында, onоң-do өskө işterde kanca көр канca çaan iş iştelер onь vicijr kerek.

Şыngan, emeze yrelip kalgan маşьnalardь çazadьр alағын, mal-aş hozjajstvonың çepselin çazadьр alағын.

Çanьdan maşьna sadьp taap alatan. Attьn canaktьn çepselin çazadьp alatan.

Agranom yuredu aajьnca iştegen kьra izinde, mal azralьnda kandьj iştееr, onь көstөp adap planga vi-cijr, ol işti kьzь өөjde өtkyrer onь cijer.

Tujuk aştь çerge salarьn kazь өөjden bazaар, onь iştєp vozoor өөji kazь kreede volor. Mundьj çyzin aştь kacан çerge salar: puudaj, sula, arba, texnika — kultura өлөң-aştar maala aştь onon-do өskө aştardь oncozьn adap өөjn turgusьp cijer.

Çьskь kьraadь syrerge, yren salarga, kьra tьrmarga onon-do өskө işke ol işti iştееrge kanca kreely kizi kerek kanca maşьna kerek, kanca өskө kьra iş iştееr çepsel kerek onь oncozьn cottop alьp planga cijer.

Iş iştееr çьlxьnь vodop cottop alar.

Iş iştееr tuzьnda, kizi, at, maşьna bir tyzine işti kanca kreely iştєp berer, onьn iştєp berer ucurlu ezizin turgusьp berer.

Kьra salar bastra çerdi kanca, kanca ucaskaga vөlyp salar, vi çerge çьskьda kьra salar, vi çerdi par edip syrer, munь zolok eder.

Çerge сьгьp iştegen tuzьnda, iştegen ulustьn odu turatan çerdi ajdьp berer.

Iş iştєp turgan kol'xostьn ulustarьna kursaktь ka-pajda azьp çetrip verip turar, iş iştееr attarga kursaktь tartrьp alarьn, ol attardь turgusar çerin velettep alarьn.

Işke turar ulustardь vөlyp brigada ederin, ol brigadalarga kanca at, kanca maşьna berer, kandьj attardь, kandьj maşьnalardь berer.

Tөzөлгөн brigadalardь kьra çer ucaskada vөlyp turgusarь.

Brigadalarga сьgargan kizilerdin, attardьn, maşьnalardьn тоozьn alьp spisok ederi.

Brigadalardьn iştєp izin көstөp çagarьp bereri vi brigada muncanь iştєp salar ucurlu dep, kandьj iş iştєp, kazь çerde iştєp. Ol işti bazaар iştєp өөji, ol

işti işter vooor ööji kacan dep onь ezelep verer. Ol brigadanь oduzь mundьj çerde turar dep ajdьp verer.

Bu onco adalgan kereker, vaza oo kozьlar ook kereker — iştin planь volьp çat. Bu iş işteer plan kynin kunge kandьj iş işteer oo oncozьn salьngadьj volьzn.

Bu ajtkanьla volzo çaskь kampanijanь işteer iştin oncozьna, iş işteer ööjdiң oncozьna vastra işteer izi, iş işteer ulustardьn ortozьnda aj toozьna, nedele toozьna, kyn toozьna ajdьp çakarьp vergeni ol volor.

İŞTEGEN İŞTİN KYCİN AJLU BAŞTU EDELIK.

Bol'şevikterdin ikinci çaskь kampanija izi çakşь iştelip vyderi vaza mundьj kerekten lam volor, kacan kol'xosto turgan ulustar iştegen iştin kycin ajlu baştu edip algan volzo. Bol'şevikterdin vaştapкь çazyndagь iştelgen işten ten альньp, kol'xostor iştegen iştin kycinen kanca-la kreezi voьjna astam alarьna kiceer kerek.

Kol'xostordo iştegen iştin kycin, iştegen kynenen, işter vydyrgen iştin көbizinen, çakşьzьnaң көрө төлөp çalьn verip turar ulurlu. Onь ucun kyjalta çokton oncozьna eşteer iştin ezizin turgusьp verer, emeze öskөлөp ajtkazьn işter vydyrer iştin normazьn turgusьp verer.

Kandьjda kol'xostьn cleni viçьlgь çaskь kampanijanь utkup — udra volor tuzьnda, nele aьlu işti işteer cike turguskan normalu volьzn. Kol'xosta iş işter vydyrer norma çok volzo, ol tuzьnda kol'xostьn clenderine aьlap padrjatka iş iştedip volbos. Normo çok volzo sotsьal mөrөj işti, udarnьj işti төzөp vaşkarьp volbos.

Onco turgan kol'xostorga tynej kelizip turar dep norma çok, ondьj normalardь kol'xostordьn төs vaşkarularь etken-de volzo, ol normalar emeş-le kelizip turar. Çe ol normalardь көрвөj aьktavaj kol'xoska turgusala eezizi edip salarga çarabas, onь көrүp ol çurtтьn çatkan

çadъъna iştengen izine kelizip turgan-va çok-va. Ol normalardъ көрүр çazap tavъъp voъъnpъ kol'xosko keliştre iştep salar kerek, onъ çөptөp turar tuzъnda munpъj nemeni ucurlap көрөр kerek; kol'xostъn clenderi iş kerekke kanca kreezi tazъp işti işterge biler. İş işteer atarъ kandъj aajlu. Tudungan maşъnalаръ kandъj. Iştengen çerdin aajъ kandъj, çъmzak-va, katu-va onъ oncozъn көрүр normanъ onon көрө keliştrip turgusup salar kerek.

Kol'xostъn icinde işti iştengen ulustar ukur volor kerek, nele vergen çakarudъ kъvaj vudyrip turar kerek, vaşcilarдъn ajtkan sözün ugъp turar kerek, nele iştengen izi kъjalta çok vudyrer (destseplinalu) volor kerek. Bul'tыrgъ çaskъ kampanijanъn iş tuzъnda kol'xosto turgan ulustar işti tutadъp turatan volgon, vergen normanъ çetre vudyrip iştebej turatan volgon, işke өөjne cъkraj turatan volgon, emeze işke sraj kelbej tegin çyrip altanъ var volgon. Bolşevikterdin ikinci çazъnda ondъj çedekpes tutak çok volzъn.

Onco kol'xostorda, kol'xostъn icinde kerekti kanajda vaşkaratanъn, kanajda çyretenin turguskan ezely bicigi (pravilo) turgusar kerek. Çe çañs ezely bicikti turgusala ol bicik ol voъъnca caazъn volъp çatkalar volzo vaza koomoj neme volor, ol turguskan ezezin onco kol'xostъn ulustarъ kъvaj vudyrip turzъn dep eder kerek. Kolxostъn izi çakşъ işteliр turzъn dep kol'xostъn ulustarъn bir aъlu işke tazъktrъp turup yyrededer kerek. Ne deze? kol'xostъn iş iştep turgan kizilerdi bir aaj işke turgusala oo çaantajnn işteder kerek, ol işke turgan kizi ol işke tazъp oo yrenip biler yrengen işmekci kizi volor. Bir aъlu işke tazъp yyrenген kizi, kandъjda işke tazъbagan kiziden kacanda kol'xosko көр tuza, көр astam çettirip turar.

Kol'xostъn çakşъ degen clenderin kiceep turar kerek iştengen iştin kyci өrө bijk turgan, iştep vudyrgen izi көр-te, çakşъ-da volgon kol'xostъn kizilerine sъj (nag-

rada) verer kerek. Ondǵy kol'xostyǵ ulustarǵna sǵj (nag-rada) berip turarǵba, kol'xostyǵ voǵynda ǵaantajǵn fond akca ǵadar kerek.

1930 ǵyldǵn ǵazynda-da, kyzinde-de kol'xosta turgan ulustar voǵyǵnǵ izindi brigadala iǵter turatan volgon. Bu brigadala iǵterge iǵ syrekeǵ ǵaragan neme volǵrǵat. Brigadanǵ izi oncozǵ ǵopty bir volǵr iǵtelip turar, brigadada iǵtegen ulustardǵ vaǵkararga-da ǵenil volǵr ǵat. Ondǵy volgondo iǵter iǵtin planǵn-da vudyrip alarǵna velen volǵrǵat.

Buǵylǵ ǵaskǵ kampanǵja tuzǵnda iǵti brigadala iǵtegeni artǵk volor. Bu iǵti munajda iǵter ǵat, kol'xostyǵ ulustarǵ iǵti iǵteerge velyk, velyk edip velyrǵat, ol velygen velykterdi brigada dep ajdar. Ol brigadalar aldǵnan voǵyna iǵ alǵrǵat ol alǵan iǵti mundǵy oǵjde iǵter vudyrip salarǵs dep volǵolozǵrǵat.

Brigadanǵ toozǵ vaǵka vaǵka volor. Onǵ iǵtegen izinen koro, iǵtegen ǵerdiǵ aajǵnaǵ koro as-pa kor-pa eder. ǵerge sǵǵr iǵke kirek tuzǵnda brigadalarǵn oǵtozǵnda iǵti munajda velyr yleǵtrǵrǵat.

Brigada toozǵna bir ucastok ǵer koǵna tavǵǵtrǵr berip ǵat, brigada ol alǵan iǵti kǵvaj vudyrip iǵter verǵrǵat.

Brigadanǵ koǵna vergen ucaskanǵ iǵter vudyrip alarǵna, kanca kizi kerek, kanca at kerek, kanca maǵyǵna ǵepsel kerek, onǵ ǵetkil edip verer kerek, onon vaǵka brigadaga ol ucaska ǵerdi iǵter vudyrip alarǵna kyc volor.

Iǵ iǵtegen ǵerinde brigadanǵ koǵnda yrelgen maǵyǵnalardǵ, ǵepseldi ǵazap alarga us ǵepseldy volor kerek, maǵyǵnalardǵn artǵk rezenderi oǵko ook ǵepselderi vaza var volǵyn, yrelgen komǵttǵ oǵko nemeni ǵazap alǵrturarga epseldy volor kerek.

Brigada toozǵnda narjad viciktu volor kerek, ol narjad vicikte ajdǵlar ucurlu; kanca kizi ol iǵti iǵterǵat,

kanca kreely çaan iş, kazь өөjde vudyreten, kalьnda kanca maşьnalı, kanca attu.

Brigadanьn icinde, brigadanьn ulustarь işti vojlьo-
nьn ortozьnda baza velyp yleştrip turu. Bir velyk kizi-
leri kьra syrip çat, bir velyk ulustarь kьranь tьrmarçat,
onoң öskөzi baza ondьj ok işti iştep turu. Ol işti vө-
lyur tuzьnda iştegen izinde yzyk çok volzьn, işteer işti
өөjleştrip salar kerek. Bir velyk kiziler kьra syrip tur-
gan volzo bir vөlygi eecj kьra tьrmar turzьn.

İştegen iştin kycin brigada toozьna vaşka toozьna
alьp cijp çat. Brigadanьn icinde deze kol'xostьn kizinin
iştegen iştin tьpьna vicip toozьn alьp çat.

Brigadanь vaştaar kizini brigadir dep aјdar, briga-
dirga turar kizilerdi taldama çakşь kol'xostьn clenderi-
neң cьgarьpçat. Brigadir, brigadanьn vaşcizь volьpçat,
nele iştegen iştin karuuzьna turar kizi volьp çat.

İş çakşь cьlgьr ol tuzьnda byder, kacan brigadada
turgan ulustar алган iş ucun karuuzьna turgadьj volьp
turala, brigadanь vaştap cьrer brigadirdьn sözin ugup
ukur volьp cьrer volzo.

Brigadir volgon kiziler vojlьnьn planьn aзыndra bilip
alar kerek, ne işti iştep vudyrerine алган çakarudь çaz-
zap şуup sananьr alar kerek. Onь ucun brigadalardь
işke cьgar kynineң bir yc nedele ozo tөzөp salar kerek.

İştegen iştin kycin aјlap vaşkarar kerek, çaan ucurlu
kerek volьp çat. Onь ucun iştegen iştin kycin aјlap vaş-
karьr salar kerekti, vastra kol'xostьn var çok ulustarь
kozo turup şуuzip tavьzьr turar kerek. Çanь iş işter
ucaskalarga iştin kycin kanajda velyp yleştrip salarьna,
kol'xostьn şуytlely çuundarь onь çazar şуuzip tavьzьr
alar kerek.

Undubaj sananьr cьrer kerek, kol'xostьn icinde iş-
teer iştin kycin aјlap vaştap iştep salgan volzo, ol tu-
zьnda kol'xosta turgan ulustardьn sana sagьzь çakşь vo-
lьp cьrer. Bu neme baza onco emes, kol'xostьn icinde
iştegen iştin kyici aajlu vaştu volьp çakşь turar volzo, ol

tuzьnda җаңьдан kol'xostorga aldьnan җurttu җаткан җок-
tular ортоҗаткандар көр кирер.

КЪРАНЪ КӨР САЛАЛЫК.

Beşьылдыктың екinci җылында Sovxos-la kol'xostьн ыльтуунда бистин җерибисте аш җедиşpes керекти җок edip салгань. Beşьылдыктың үсinci җылында, vol'şevikterdin екinci җакь изи салар кьра җерди онойьр ок тың elбектер салар керек, ol кьра җерде vultьrgазьнаң artьк көр салганьлың vазьнда аш җедиşpes керекти каьпса җок edip көр ашту volорьс.

Ancadala керекту volьр тургань техника — kul'tura өлөндөр аштар elбектедip көр салар керек, онь темдектер ајдальк; көвөн, кydели, kendir, saxардың svekloзь, онойдо өскөleri. Bistin җенил promьşlenoska җетkilince cij tovarlardь берер керек. Maala аш өскьyreten керекти, vaza агаş oturgашьр җилек өскьyрeri vaza җаан иш volьр җат, онь kiceep турар керек. Fabrik-zavodtorga, gorodtorgo җуuk турган rajondор көр maala аш өскьyрer керек, olор ишmekcilerge, gorodko канса milion tsentner maala аш берgedj volььн. Көр maala ашть sovхостор-da kol'xostор берер.

Bu җакь кампанija иш тuzьнда җыльр җозок ише mal көптөдө azраар керекти kiceep иштер керек. Mal azраар sovхосторды, kol'xostорды төзөп турганьста, maldьң azрал kursагына керекту җьzin җьг өлөндөр көр edip салар керек.

RSFSR-din Albatаньң komisarlardьң sovedi виҗыль җакь кампанija тuzьнда, җыл салар кьра аштын тоозьн 75 milion gekтarga азьра салар деп тургусть.

1931 җьлда ваşтра салар кьраньң elbegi, beşьылдың planьла ezelep тургускан тоодоң vьдьдүп җагьм milion gekтар artьк volьрҗат.

Anaјtkanda кьра җерди elбектедip salatan beşьылдың planь, beşьылга vьтpeј, үс җылга vьдьдүп vарааткан. Bu

çaan iştelip vudyp turgan iş partijanın tös (general'nyj) çol' cike tys vol'p turgan' onon çart körynip turu.

Kol'xostordın sal'p turgan k'ra çeri 76 protsentke elbektep turu. Sovxostordın salar k'raz' 106 protsentke elbektep turu. Sovxostor-la kol'xostordın çava salgan k'raz'ın onco k'raga vodogoz'ın 60¹/₂ protsent volor.

Bu too biske neni ajd'p çat? Bu too biske ijle çart körgyzip çat, nek'or Stalinnyj ajtkan'ın c'in çart volgo-nyj yzeri çartad'p çat. „Bastra mal-aş hozjajstvonyj tös ucurlu keregin ald'naç çurttu turgan krestijan ö-ökölör. Bilip vaşkar'p bil'er emes. On' munaç ar' vaşkar'p vileteni sovxostorlo kol'xostor volor“.

Çyl salar k'ra aşt' bu çyl alt'ndag'z'naç көр sal'z'ın dep, bu tyrgen çozoktu çakarud' kand'jda rajon, kand'jda Ajmak, kand'jda kol'xos emdi algan vol'p çat, Kontrevoljatsionerlerdiñ edip turgan kor izine, kulak-vajlard'ın kalçur'p turgan'na karuu edip, bastra sovxo-
stor, kol'xostor munaç ar' kol'xostordın çleni volor, vygyn'gi kyng'e çetre ald'naç çurttu turgan çoktular'la ortoçatkandar'la birge vol'p, k'ra aşt' elbektede salz'ın dep algan tyrgen çozoktu çakarud', vytkyl vudyrerine volgoj on' az'ra көр edip vudyrip salar kerek öctylerge slerdiñ karuuz' ol volor.

Kol'xostordın көvizi bu çolgo kireberdi. Idil suud' orto çerende, Bolgluscitsk dep rajonnyj „solidarnost“ „Stepnoj majak“ „Stalinnyj ad'ın adatkan'“ „Sots'jali-zinga çar çol“ dep kol'xostor udrulaş plan c'gar'p çөптөp ald'.

Bol'şevikterdiñ ikinci çask' izinde, çyl salgan aşt' kantraktovat edeten kerekti çaan uçurlu kerek dep ki-
ceep işteer kerek. Kantraktatsija degen neme-ol vuucaş vol'p çat. Mal-aşt'ın kooperativtar', kol'xostor'la, vaza çer işter nek'orlikterle, vaza çerdiñ çony'la vuucaş edip çat. Bu vuucaş aaj'nca kol'xostor, ömөle çer iştep tur-
gan nek'orlikter kontroktovat etken tşt'-va öskө neme-
ni-va kiceep iştep turat — k'ra çerdi elbek edip salat,

nele işti agramonьn yuredu aajьna işterine kiceep turat. Kontroktovat etken aştь kolgo algan soondo, ol aştьn artьgn kooperativka tabьştьp veret. Kooperativ ol alatan aştь ucun kontroktovat etken hozjajstvolarga kemnen-do ozo olorgo neme verip turar. Kreditke maşьna, yren, tayar verip turar.

Buşьlgь kol'xostьn çaskь iş tuzьnda 50 milion gektor tujuk aştan, 20 milion gektar aru uktu aştan kontroktovat edip salar dep sanaa var. Bu kerekti işter vudyrege, Gosudarstvo 14 milion tsentner aru uktu yren verip çat, ol yrendi öduşke verip çat, ol yren aştь kontraktatsiia viucaştь etken hozjajstvolarga veriler.

Kontraktatsija keregende işteer işti onajьp ol tözöp vaştadь işteer kerek-kanca milion çoktularga ortoçatkandarga kol'xostorga kireri voluşkadьj kreely volzьn.

Bistin sovet tala çurtьvьstь, telekejdin burzujlarьn korigulanar bek kyc ep argadьn eñ-le artьdь-salغان kьra aştьn көbizinde, kanca milion çoktulardь ortoçatkandardь kol'xosko çañdañ biriktirip alğanьda volьp çat.

MAL KӨPTӨDӨ AZRAAR İŞTI TЬNЬDALЬK.

Bistin azragan malьvьs tuş vaşka aldьnañ çurttu çatkan hozjajstvolarda cасььp kalğan keregende, mal-aştь hozjajstvoda mal azraar keregi kogьs volьp iştelip turu.

Aştь çedişpes kerekti çok edip aajьna cьkan kijninde, emdi bistin kicenip işteer çaan izibis mal көптөдө azraar kerek volьpçat. Bu ajtkanь aştь көптөдө eder kerekti taştijle undup salar neme emes volьpçat. Aştь көp eder izibisti işteer turgance, ol iştegen izine koştuj, bister көp mal-azraar sovxostor kol'xostor tözöp vudyrip turar kerek.

Et, sarçu, syt çedikpes kerekti çogoltьp alarьna partija-la sovet başkaru көp çaan işter vazap işteer berdi.

Bu iş kerekte bistiñ varǵp turgan. çolǵbys, aş çedikpes kerekti çogoltkan çol-la varǵp çadǵs. Bu çol-çaan kollektiv hozjajstvolor tüzep turgusar.

1930 çyldyñ turkynyna dekaabr aǵa çetre, Mal azrar 128 sovxos tüzeliþ vydti. Cocco mal azraar 308 sovxos tüzeliþ vydti. Koj mal azraar 116 sovxos tüzeliþ vydti. Sarçu syt eder 129 sovxos tüzeliþ vydti. Mal azraar sovxostordyñ kolýnda turgan çeri 31 milion gektar volǵp çat. Ol çerdi aş ištegen sovxostordyñ çerine teñdestrip kereþ volzo mal azraar sovxostordyñ çeri beşkatap artýk kereþ volǵpçat. Mal azraar kerekti başkararga tös başkarularǵ tüzeliþ vytken „Malazraaci“ trest „Coccoazraaci“ trest.

1931 çylda „Malazraaci“ degen tresttyñ kolýnda azragan maldyñ tyñ toozý uc milion volor kerek. Eki çyldyñ vazýnda „Malazraaci“ tresttyñ azragan maldyñ tyñ toozý on milion volor kerek. Beşçyldyktyñ usundagy çylynda „Coccoazraaci“ trest biske çeti milion tyñ cocco verer.

Cocco mal azraar kerek çaan ucurlu kerek volǵpçat. Cocco degen mal öske malga kereþ, özerge-de kapşagaj, onyñ edi-de çakşy. Cocco maldy azraarǵna öske malga kereþ kereþ syǵym sykras, onyñ azralyna sykkan syǵymdy ol kajra kirilte volǵp çanarǵ velen.

Temdek edip munyñ ajdalyk: Asragan malga bir kilogram et koştrǵp (simirtip) alarga 12 kilogram tujuk aş kerek. Çakşy coccoo deze 6 kilogram aş kerek volǵpçat, anajtkanda coccoñy azrarga çaan tuza var.

Mal koptede azraar işte kol'xostor as iştelip vydyrgen, bu kerekte kereþ işteþegen iş var volǵp çat, kol'xostor voýnda toozý kereþ uyryly „mal azrap turgusar kerek.

Aldyñaç çurttulardyñ maldyñ kol'xostyñ uyryne biriktirer tuzýnda, ömeliktiñ ustavynda ajdylganyñ undubas kerek: ook maldy, baza toolu saar maldy kol'xostyñ clenderiniñ kolyna artǵyþp turar kerek.

Kol'xostor biriktirgen maldan, sytty maldan cocco maldan, koj maldan yur dder tuzьnda, kol'xostьn clen-deri kol'xosko biriktirgen malьnaь vaška voљь aldьnaь kol'xoston vaška mal' azrap turzьn dep ondьj kerekti kol'xostьn pravlenijazь kiceep turar kerek. Ҷer keregin vaškarar. Alvatьnьn komisarijattьn, vaza kol'xostьn tьs vaškarudьn bu Ҷuukta cьgargan Ҷardь, kandьjda kol'xostьn cleni vilip turar kerek. Bu Ҷar sьstь ajdььp turganь mundьj: Mal-aş ьmьliktiьn ustav aajьnca volzo, nьkьrliktiьn clenderi volgon ulustar, nьkьrlike birikken-da volzo, voљьnьn kolьnda ook maldь, Ҷoon maldь, cocco maldь tudup azraar ucury var. Bu munajьp kol'xostьn clenderine, kol'xostьn provlenijazь voluzьp turar ucurlu. Biriktirvegen malga odor Ҷerin cagarьp ajdьp verer. Kol'xostьn cleniniьn kolxoston alar kirilte-doxodka kiriştre malga kursak verip turar. Ol maldь kyterine azraarьna voluzьp turar.

Kursaktьn ьlьnderi ьspьs volzo, mal-da anajьp velen ьzyp Ҷaranьp volbos. Onьn ucin vol,şevikterdiьn ikinci Ҷaskь iş tuzьnda kol'xostor sovxostor Ҷerge salar ьlьn-derdi, tazьl aştardь kьptьdьr kerek. Silos eder ьlьn-derdi ancadala kiceep Ҷerge kьp salar kerek, Ҷarttap ajtkazьn acьtkan kursak ederge ьlьndьrdi kiceep Ҷerge kьptьn viҶьl salar kerek: kukuruza, Ҷerdin kuzugь, sorgo onon-do ьskьzin. Bistin mal Ҷyter odor Ҷerleribisti Ҷarandьp iştєp alarьna Ҷaan iş iştєer kerek. Maldьn edi sydi emdigizinenьk kat kьp volzьn dep, mal azraalьna velettegen aş kursagь altьndagьzanan vudyп Ҷarьm kat kьp volor kerek. Bu kursaktь kьptьdь iştєr tuzьnda suulu kursaktь kьp eder kerek, katu kurgak kursak biste Ҷetkil volьp Ҷat. Ҷer keregin vaškarar komisarijat-тьn turguskan plan aajьnca volzo, Ҷerge salar ьlьn kur-sak azь, tazьldu kursak azь aldьndagь salganьna yzeri Ҷarьm toogo elbektede viҶьl salar kerek. Ҷurtsovтter, sovxostor, kol'xostor var Ҷok kycin Ҷuup biriktirip alala bu Ҷaan ucurlu turguskan iş kerekti vudyrip salar kerek.

Ancadala çerge salar öləñ aştar, silos ederine çaarar ölənderdi kiceep işter kerek. Bu silos degen kursak hozjajstvoga syrekej astamdu aş kursak volıpçat. Moskvanıñ çuğında turgan „gerold“ dep komuna-da çerge salğan kuzuk bolgon, ol kuzuk silos ederge çaan astamdu neme volıpçat. Bir gektar salğan kuzuktan 50 ton kuzuk kezip alat. Onı silos edip etkende, onıñ tok çemi 55 tsentnerga sulaa kelizip çat emeze 110 tsentner kleverdin çakş ölənine kelizip çat.

Kovkastıñ ters çanında bir yuredy stantsijada cener körerge mundıj kerek edti. Bir gektar çerden kukuruza degen aştı alala silos edip salar volzo, onıñ tokçemi, gektar çerden kezip alğan çakş öləninen segis katar artık volıpçat.

Silos ucun turuzıp suulu aş kursaktı kör edip turza, mal köptödö azraar kerek çılgır iştelip vytkeni ol volor.

Bu çılda көсүр çyger, vaza çaramdaj көсүр çyger çurt albatğa mal köptödö azraarına voluşar keregende. Ol çerlerde маşына-la öləñ kezer stantsijalar tözölip vyder. Ol stantsijalar маşына—traktordıñ stantsijalarına tuñej, ondagı çerende kol'xostor tözöp biriktirip alarına kiceep voluzıp iştep turar.

Bu stantsijalarda nele iştegen iş oncozı maşынаla iştelip turar. Stantsija toozыna öləñ kezer көр maşынаlu volor, öləñ çuur көр maşынаlu volor, onon-do ösko mal-aş hozjajstvонıñ izine kerektü көр çepseldy volor.

1931 çılda çanıñ Kazakstanıñ çerende, öləñ kezer 100 maşынаның stantsijalar tözölip vyder.

Ol çerende tözölgөн stantsijalar 2 milion gektar çer öləñ kezip ölənin çuur ovolor salar.

Mal azraar hozjajstvонı кувытыр iş işter tuzында klas çанынаң çaan çeny tartыş volıp çat: Bistiñ hozjajstvонı bu mal-azraar welyk izinde emdee çetre kulak-vajlardı oodo sogıp vaskalak. İş kerektiñ ucırın çetre vilbeş çoktolurdı ortoçatkandardı kulak-vajlar symeler

sajgaktap alala azragan malın kыrdыrtıp ɵltrip turatanь var. Bastra  on, turgan  onnyң organizatsijalary, kol'xostor sovxostor bu  aan ucurlu front izinde, kulak-vajlardь, olordьn agьdьlu kizilerin kajralь çokton tartьzьp bu iřteң ыrada  yga salьp vazar kerek.

Mal kɵptɵdɵ azraar kerek bistin sovet  urttyvьsta nele kerektin  aanь volьp  at. Bastra var çok kycibisti, var çok  ɵzibisti biriktirip. Mal azraar keregende partijanьn turguskan  evin vudyrip, bu  aan ucurlu kerekti sovxostor kol'xostor azьra bis iřteп vudyrip alarьs.

SALGAN AŐTYN TUZYMI KɵP BOLZYN DEP KICEEP IŐTEJLIK.

RSFSR-din Albatanьn komisarlardьn sovedi,  erge salgan tujuk aŐtyн tuzyми altьndagьzьnan 8 protsentke ɵrɵlɵp  ыksьn dep, texnika aŐtardьn maala aŐtyн ɵlɵn kursaktьn tuzyми altьndagьzьnan 10 protsentten ɵrɵ volьp ɵrɵlɵp  ыksьn dep  ɵp turgustь.

Ol aŐtyн tuzyми ɵrɵlɵp volь karam vudyр kalar emes. AŐtyн tuzyми kɵp volzьn dep kɵp iř işteer kerek, eң vaştap agramonьn yuredu aajьnca aŐtyн tuzymin kɵptɵdip alarьna kanca kɵp iř iřteп salar kerek:

Kol'xostor vaza çerdin  onь aŐtyн tuzyми ɵrɵ volzьn dep, agramonьn yuredu aajьnca ne iř işterin onь  azar tavьzьp kɵstɵp salala  ɵptɵp turgusar kerek. AŐtyн tuzymin ɵrɵlɵdip alarga vaşka vaşka  yzin ep arga var volьp at. Iřter  erdin aajьnan kɵryр, çatkan çerdin soogьnьn  yluzanan kɵrɵ işter kerek.

 e andьda volzo kandьda rajonьn çerende aŐtyн tuzymin kɵptɵdɵrine mundьj ep arga var volьp  at. Aruttagan uktu yren aŐ kɵp aŐtyн tuzymin verip  at. Munь temdek edip ajdalьk, aruttagan uktu sulanьn yrenin çerge salganda ol aŐtyн tuzyми tegin aştan  arьm-daj artьk volьp tyřer. Aruttagan arva aştan uktu yrenin çerge salganda ol onon cik çok ɵrɵ kɵp volьp vuder.

Başkarudñ turguskanyla volzo vıçılğъ çaskъ izinde bistin vastra salgan kыравъstñ çaramыza aruttagan uktu yren-le salıylar ucurlu.

İdil çaka çurttñ çerende, vaza Rasıjadñ tös çerende turgan Oblostarda vıçılğъ çaskъ kаmpanija tuzьnda vastra çerге salar kыra azь aru uktu yren aş-la salıylar turgan.

Çerge salar aşrь maşьnala yren cacьp salar volzo ol salgan azь çoldu, çoldu volьp anajьp salgan azьnan 10 protsent aştñ tyzumi өrolөp çat. Yrendi çerге maşьnala salganьnan yren 15 protsentke kol-la salganьnan as volьp çat. Başkarudñ turguskanь-la volzo bistin vastra çerге salьp turgan kыra aştñ 60 protsen yren aş maşьna-la çerге yrendeler ucurlu, bu ajtkanь muna- jьp kelizipçat; 100 tsentner yrennen 60 tsenten yren kыjalta çoktoң maşьnala çerге yrendelip salıylar ucurlu. Kovkastñ ters çanьnda çaka çurt çeri deze vastra var çok çerdin yrenin maşьnala yrendelip salьp çat.

Kol'xostor-la sovxostor yren salar maşьnalardь birde boş turguspas kerek, ol maşьnalar yzyk çoktoң işteп turzьp. Sotsьal mөrөj azьra başkarudñ vergen çakarudь azьra көp edip vudyrip işteп salar kerek.

Yren aştь aruttap çerге salganьnan aştñ tyzumi vaza өrolөpçat. Bu çылğъ ças tuzьnda bir-de gram arut-tavagan yren aştan çerге cacьp volzьp.

Bistin azьvьstь көp yrep turganь aştñ katьğъ vo- lьpçat. Çerge salgan azьvьstan çyl sajnь 5 potsenttan al 10 protsentke çetre aştñ tyzumi yrelip çat. Munь çarttap көrөg volzo mundьj volьp çat, bir çys tsentner aştñ vazьna 5 emeze 10 tsentner aş yrelipçat. Katьktь çok eder ep argadñ eң çakşьzь yren aştь koroон-la çunganьnan volьp çat. Çerge salar yren aştь, çerге ca- ckalьktan ozo koroон-la çunьp salala sacar volzo soondo aştñ tyzumi gektat sajnь 80 emeze 100 kilogram aş artьk alar. Bu çылğъ çaskъ kompanija tuzьnda kol,xostor

војњњн çerge salar yrendi aruttaganьна çava ol yrendi koroop suula çunala çerge cacar kerek.

Salgan azьbьs ot elendь volьp ezəg volzo aştьn tyzumi vaza as volьpçat. Ol ot elən, aştь vazьp salçat, onь ucun ondьj ot elən çok volьzn dep kiceep işteer kerek. Ol ottu volgon kьra aştardь əəjne ot elənin ottop salar volzo ol tuzьnda aştьn tyzumi əgə volor. Temdek edip munь kərəlik, salgan kydeleni əəjnde ajlu vaştu edip ot eləndərin ottop salar volzo kydelinin tyzumi eki çarьm katap kəp volor.

Aştьn tyzumin çerdin kor nemeleri kəp yep çjp turat. Ərkələr, apsandar, seertkişter onon-do əskə kor nemeleri çьl sajn 30 milion tonaga çuuk aş çjp yep turat. Ol korçetreci nemelerdin (ərkələrdin, apsandardьn seertkişterdin) çьlga çjp turgan aştьn çarьmьzn-da vlap ar volzovьs 50 milion kizini çьl turkunьna azrar edibis.

Çurtsovetter, kol'xostor, sovxostor, çurt çerde turgan bastra çon alvatь, vistin çerdegi azьbьska koredediller-le kajralь çokton oncozь turuzьp tartьzar kerek.

Onco çurtsovetter, onco kol'xostor, onco sovxostor çozoktu velen druzina vaştap təzəzin, ol druzina çerdin korçetreciler-le tartьzьp çəizip turar. Bu iş kerekke ancadala Osoaviaxim jacejkalarь çaan voluş verer kerek, oo tynej komsomol jacejkalarь volyş verer kerek.

Çerdin korçetreciler-le tartьzьp turzavьs kanca milion tsentner azьbьstь ceberlep albьs.

Aştьn tyzumin kəptədip alar keregende, bir çaan ucurlu keregi-aştь əəjnde çerge salganь volьpçat. Onco çerlerge aş salar əəjdin ezely turguskan əəji çok volьpçat, nenin ucun deze. Bir çerdin çeri çьlu volor, bir çerdin çeri sook volor, bir çerde aştь erte salьp çat, bir çerde oroj salьp çat. Onь ucun bu kerektin çьn aajьna çьgarga, ol aş salar çerendegi agranom yuredyni çerine cənep kəryp turgan stantsijalar, emeze çurtьn agranom-

дорь кол'хосторга, çoktularga ortoçatkandarga бу иш керектин аажна сьгarga волузар керек.

Иштеп турган кьра çерине çер çарандрар кумак салганда аштын тызими көп вольр сьгар. Буçылгы çьлда çер çарандрар кумакты вистин совет çурттывьста, Bir million 400 муң гектар çерге сасьр çадгьс.

Буçылгы çьлда бир кичеер иштејтен иш, парды ertelep сыер керек вольрчат. RSFSR-дин Алватапның комисарлардын соведи çөр тургусьр сьгарды: Буçылгы çаскь кампанija тузьнда erte сырген пардын тоозь 16 million гактар волор учурлу. Ertegi парды çаскьда сырип çат. Çьл салар кьрады сырип возозола, erteги парды сыер керек. Ertegi сырген пarga ezende аш салар волзо, оо салган аштын тызими өрө вольр çат. Темдек edip муңь ајдальк. Кьнинь ters вадьш çеренде бир oblastын аграном ууредыле иш иштеп турган бир stantsijada, канча çьлдын туркупна çерге салган агьш аштын тызими муңды болгон. Oroj сырген пarga салганда бир гектар çерден 11 tsentner агьш альп туратан болгон, erte сырген пардын çерине салганда 15 tsentner агьш альп туратан болгон. Каратовьракту - төс областа, Voronez деп çердин stantsijada, oroj сырген пarga агьш салганда, агьштын тызими гектар çерден 16 tsentner болгон, erte сырген пarga салганда, гектар çерден 20¹/₂ tsentner агьш альп туратан болгон. Анайтканда erteги сырген пар çадаан аштын тызымин 3 tsentner-ден ala 5 tsentnerge çetre көрөдip турат.

Çe onььда волзо ertegide сырген пар хозжайствога көр астам вервејчат. Онь учун вистин сotsьал çер izibis ваstra турган кьра çери бир кандьј кандьј аш салган вольр турзын деп вистер онь учун тартьзьр турар керек.

Bis воо toolu аграномның ууредьзин toolop ајдыр вердис, ol керектердин ең озо иштеп выдырип аларьна кичеер иштеер керек. Çерге салган аштын тызими көп волзын деп, çерге салган азьвьс сьлььвазын, коговозын деп онь учун onco организатсиялар турузар керек. Ancadala

bu iş kerekterdi agranomdor, baza kol'xostorda sovhostorda mal-aş iştin keregin tabъzar şuytely çuundarъ kiceep көp iş işteer kerek.

Bol'şevikterdin vaştarкь çaskъ kampanija tuzьnda, көp çerlerde agranomнън yuredu aajьna iş vaştaar cъgartьlu ulustardъ kerekke alvaj turatan bolgon. Kezik çerlerde olor sraj iş iştevej toxtoj verdi. Mundъj kerek koomoj boldъ.

Agranomнън yuredu aajьnca iş vaştar cъgartalu ulustardъ, taldama kol'xostьн clenderinen, emeze ozooci aktiv bolgon çoktu ortoçatkan krestjandardan tudar kerek. Bol'şevikterdin ikinci çaskъ kampanija iş tuzьnda ondъj cъgartьlu ulustardьн işteer izine voluzьp ol işti var çok argala көndyktirer kerek.

Agranomнън yuredu aajьnca iş vaştar işteer cъgartьlu ulustarъ, agranomнън yuredu aajьnca işti kol'xostordьн-da çoktu ortoçatkan aldьnaң çurttu hozjajstvolarda-da iştep turat. Agranom yuredu aajьnca iş işteer ucun çenizip tartьzarga olor eң ozooci volor kerek. Agranomнън yuredu aajьnca iş işterine ucun turuşa, aşьн tyzumin көптөдө eder kerek ucun turuzьp turganъ ol volor.

ALDьNAN ÇURTTU ÇOKTUGA ORTOÇATKANьNA KOL'XOSTьN CLENI BOLORьNA BOLUZAR KEREK.

Aldьnaң çurttu turgan hozjajstvolar, viçьlgъ çaskъ kampanija iş tuzьnda bistiң vastra salar kьradьн 40 percent kьra çerdi syrup yrendep salar. Oskөлөp ajtkazьн vastra salar kьraнън çarьmьzьna çuuk aldьnaң çurttu hozjajstvolar iştep vudyreten. Aldьnaң çurttu hozjajstvolarga bu kьra iştiң planьн vytkylince iştep vudyrip alarьna kol'xostor sovhostor voluzar kerek.

Kol'xosto turgan ulustar, aldьnaң çurttu çatkan kizini çaman көryp turvazьн dep kiceep turar kerek, Kandьjda kol'xostьн ceni çart bilер kerek, aldьnaң çurttu

çatkan çoktular-da ortoçatkandar-da kol'xos ulustardın öctyzi emes. Öcty volorınan.—Kol'xostın çozoktu iştegen izin көрып турала, выгыңи кyнде алдыннн çurttu bolгон kizi, ertengi кyнде kol'xostın cleni volor.

Kөp rajonnın çerlerinde çoktular ortoçatkandar kol'xostın iştegen işin tuzazın көрып çart bilip alala, ajdaş çatkan uluştardь воjlorь kol'xosko kirelik деп кьсььр турар volдь. Olor kol'xostın ulustarь-la kozo, kol'xosko çañdaң ulus çuudar keregende brigada, emeze kol'xosko ulus çuudar voluştu komisija төзөгөlep турат. Kol'xosko көптөң ulus çuудьр kidrip аларьна алдыннн çurttular onon-do өsko voluştu iş iştegelep турат. Mundьj işteң teң альньр, mundьj brigadalardь, grupalardь, komisijalardь өskө rajondorga, өskө kol'xostorgada төзөөр керек.

Deremne çurt çerinde бу кампанijada vastra işteler iş kollektivizatsija işke kolvolошьр işteler ucurlu. Kollektivizatsija iş karam воjь выдур калар деп ондьj sana sagьštarylа kajраль çokton туртазьр турар керек. Bis sanapньр çyrip, undubas керек. Beşьldьkтын ycinci çььnda, bistin sovet çurtьььsta турган vastra hozjajstvolarдн çarьььььь, алва çokton воjьньн кyn sanazьla kol'xostorga viriktirip salar керек.

Deremne çurtta турган paritjanьн orgonizatsijalarь, yzyk çokton çoktularдн ortoььnda iş tьstep турар керек. Ancadala cike tys тьньда kiceep iştejtin izi çurtsovetterde турган çoktularдн grupazьla volor керек.

Nurgulaj kollektivazatsija volvogon rajonnın çьrlerinde, mal-aş hozjajstvоньн kooperatsijazь ol çerende çaan ucurlu керек neme volьр çat. Ol rajondorda алдыннн çurttap çatkan çoktularдь ortoçatkandarдь mal-aş hozjajstvоньн kooperatsijanьн bir аңлу izine viriktirip salarьна kiceep турар керек. Kol'xostor төзөp viriktirer izine kozo, ol rajondordьн çerlerinde iş işteer ogooş nөkөlikter төзөp выдырив турар керек: өмөlip кьра çer işteer nөkөlikter, өмөlip өлөң eder nөkөlikter, өмөlip

mal azraar nekərlikter tözöp vudyrip turar kerek. Ol nekərlikterge nekər volıp işti iştegen çoktular emə iştiñ tuzaluzьn bilip alar. Partijanьn organizatsijalarь, çurtsovetteri, kol'xostorь ondьj ogooş nekərlikterge onon arь çaan kol'xos volorьna-voluzьp turar ucurlu.

Partijanьn 16-ci part çuunь çöp turgusьp cьgardь: Aldьnaң çurttu kizini cокtop çaman көrvөzin, oo voluzьp turar kerek, kanca ep argala kol'xosko çuudьp viktirip alarьna kiceep işter turar kerek.

Partijanьn sezd çuunьn turguskan çөvin bis vudyrip salar volzo, aldьnaң çurttu çatkan çoktulardь ortoçatkan-dardь kol'xostьn cleni edip alarьvьs, vaza sovet vaşkarudьn çaңь tajanar vek tajagь edip alarьvьs.

Bu kьş өөjnde көp çaңь kol'xostor tözөlip vyder. Azьjdaң turgan kol'xostor voьnnьn viler tazьkan işti çaңь kol'xostordьn ulustarьna bildirtip tanьdьp salar kerek. Bu kerekti şef iş azьra vaştap işteer kerek. Azьjdaң turgan kol'xostor çaңь kol'xostordь ylezip voьna adap alala yzyk çoktoң ol kol'xosko voluzьp turar. Bu iş kerekte çakşь taldama kol'xostьn clenderi aldьnaң çaңьstaң-da көp voluş edip berer ep argazь vaza var volьp çat.

UDARNьJ İŞ UCUN UDRULAŞ PLAN UCUN TURUZALьK.

Oncо işmekcilardin klas, kontrrevoljutsionerlerdin işter turgan kor izine, kulak—vajlardьn udra cьgьp turganьna karuu edip veşçьldьktь төrt cьlga vudyrip işter alarьna albadanьp işter turu. Sotsьal mөrөj azьra, udarnьj iş azьra işmekciler çozoktu көp iş iştegelep vudyrip işter turu. Bu sotsьal mөrөj azьra, udarnьj iş azьra işti iştegende iştegen işti kacanda vьtkyl vudyrip calar. Sovxostordo turgan işmekciler, kolxostorda turgan kol'xostьn ulustarь sotsьal çer izivist işter vudyrgerге udarnьj volьp işteer kerek.

Bu bol'şevikterdin ikinci çaskъ izinde, çaskъ kampanijadъ işteerine kanca milion udarnlk volor kerek.

Bol'şevikterdin baştapkъ çaskъ iş tuzьnda, çaskъ işti işteerge, kolgo aşьn tyzumin alьp işteerde. Ol kolxostordьn izi çakşь çozoktu volьp iştelgen—kazьzь kolxostьn icinde işteer iştin kycin ajlu baştu edip başkarьp salala udarnьj brigada tözөp sotsьbal mörөj kerekti tьnda kiceegen.

Orto volganьn Oblosta, Bol'şegluşitsk dep rajonda „Sotsьbalizmga çar çol“ dep kol'xostьn bu çozoktu çakşь iştegen izibisti temdekter ajdalьk. Ol kol'xosta emdi turgusa birikken ulustьn toozь bir mun 300 örekө volьp çat.

Ol kol'xostьn cleni nөkor Parşin dep kizi mundьj neme cıjçat: Bol'şevikterdьn baştapkъ çaskъ izine kol'xos syrekij çakşь belettenip aldь. İşter iştin planьn azyndra iştep turgusьp aldьs. Bar çok kьralardьn toozьn oncozьn cotko alьp alganьs. Brigada toozьna işteer işti völyp ucaskalar yleştrip verdis. Brigada toozьna kьçalta çok vydyrer iştin zadanie verdis, ol işti vazaar öөjn vozop işteer öөjn çart ajdьp verdis. Brigadaldьn izi başka başka volьp turatan — çer syrer, kьra tьrmaar, yren cacar.

Kol'xostьn baştra işteer işti, iş işteer kol'xostьn clenderine padrjattap iştedip turatan volgon. Padrjattap işteerge volbos toolu işterdi kynile çaldap iştedip turatan volgon.

Brigada voьpьnьd işteer izin kanajda iştejtenin oncozьn çart bilip turatan volgon. Kol'xostьn turgan clenderin iştep biler, tazьkalgan iştin çolь-la iştedip turatan volgon. İşteer iştin kycin çakşь ajlu baştu edip yleştrip turganьd keregende, kol'xostьn işke turgan ulustardьn icer çjir kursaktь çava edip çakşь başkarьp etkenin keregende, iştegen işti brigadalar, bir-brigadala bir brigada ortozьnda mörөjlezip iştep turganьd keregende—

kol'xostың ištegen izinde çaan çozoktu işteliр bytken izi көр бар boldы.

Kol'xostың salған кыра азь altындагы çылда eki kaptar көр салындь. Altындагы çылда 5300 gektar кыра salған, vultыr deze 10,800 gektar saldыс.

Ol çakşь işke тыңej, kol'xos өskө—hozjajstvo kereginde, politika kereginde, kampanija işti baza çakşь işter өtkyrip saldы. Kulak—vajlardың таар турған көр sajjak ermekterdi kerekke alбай. Kol'xos, kol'xostaң сыкан ulustarы-la çava plan-la ajдылған işti, aştы kolgo алып турған işti ezelep тургускан өөjn birde өtkyрвей oncoзың işter bydyrip saldы. Plandy bytkylince bydyrip alарына sotsьal mөrөj iş syrekej volustu boldы, temdek edip munь ajdarыm: İşti mөrөjlezip işteerine byucaştы ederineң ozo, aştы sogor maşыna bir tyzine 280 tsentner aştы sogыр turatan volgon. İşti mөrөjlezip işteer dep byucaştы etken kijninde ol ok maşыnada iştegen brigada bir tyzine 500 tsentner aştы sogыр берip turar boldы.

Kol'xostың salған азь көр tyzymdy boldы, kolxostың ulustarы көр kirilte—doxod aldы. Uxin dep kol'xostың clen kizizi kol'xosko kirgeletke, алдынаң çurttu volыр çadar tuzыnda, војының hozjajstvonаң vultыrgы çылда 472 solkoj kirilte aldы. Kol'xostың cleni vololo kolxostың алған kiriltezi bir muң 273 solkoj akca boldы. Arxipov dep oтoçatқан kizi vultыrgы çылда војының hozjajstvonаң 524 solkoj kirilte aldы. Kol'xosko kirele Arxipov kolxostың icinde 924 solkoj kirilte aldы. Zemzjulin dep vatrak kizi vultыrgы çылында алдынаң çurttu çadar tuzыnda doxodы as volыр kalan-da төлөвөj turatan volgon. Byçылы çылда deze Zemzjulin 760 solkoj akca kol'xosta işter aldы. Ildijasovы dep eki өskys vala, кыс vala 15 çaştu, uulcagy deze 14 çaştu, altында tuzыnda çаныс kursaka volыр kulak-vajga işter çырди. Emdi kol'xosko kirele olor byçы 398 salkoj aru kirilte aldы.

„Prompartijanың“ kor iş edecilerge karuu edip kolxostың ulustarы gosudarstvogo aştы berer kerekte екinci

udralaş plan çөптөр сьгарала, ғосударствoga başкь plan aajьnca vergen aşka yzeri ek inci udralaş plan-la 350 tonna aş verdi. Ol işke koştoj kol'xos clenderdin vastra çuunьnda vaza aldьnaң çurttulardьn çuunьnda çөp turgusьp сьgardь: Mart ajdь өtkyгvej vastra deremnele nurgulaj kol'xos volorьn eder kerek dep. Nurgulaj kol'xos volgon tuzьna vastra aştь kollektiv-la salar izine bu çaska velettenerge-de çakşь volor.

Bu „sotsьalizm çar çol“ dep kol'xoska mundьj çaan çozoktu işti iştep alarьna, udarnьj iş, mөrөj iş voluşkan volьpçat. Bu çьlgь çaskь kampanijaьn izine velettener tuzьnda vastra kol'xostor vojlorьnьn izin sotsьal mөrөj azьra iştep turzьn dep eder kerek. Çaskь işke velettener de tuzьnda, çaskь işti çerge сьгьp işteer-de tuzьnda işti udarnьj volьp işteer kerek. Kol'xostьn icine brigada төzөlip byder kerek, çakşь kycty kol'xostьn brigadalарь, сaгь koomoj cidalь çetpes kol'xostorga voluzьp turar kerek.

Kol'xostьn kolьnda var yren aştь өөjnde aruttap korondop alarьn, nele maşьna çepseldi өөjnde iştep çazap alatanьn, salar kьra çerdi elvekter көp salarьnda, aştьn tyzumin көптөdip alarьna, onon-do өsko mal-aş xozjajstvoda nele işti sotsьal mөrөj azьra iştep turgadьj volzьn.

Kandьjda kol'xosta artьktap akca salьp akcanьn fond eder kerek. Ol akcadaң çakşь udarnьj brigadalarga, çakşь udarniktarga çakşь çozoktu iş iştegen ucun сьj (nagrada) akca verip turar. Kol'xosta kьzьl-la kara dosko eder kerek, kьzьl doskogo iştegen işte erkedep turganьn çjer, kara doskogo iştegen işte kijninde sonđop kalganьn çjip turar kerek.

Kol'xostьn ulustarь vaza altьnaң çurttu çatkan çoktular ortoçatkandar çaskь kampanijaьn plan işti çetre bydygerinen volgoj onь azьra көp iştep bydyrip salar kerek. „Sotsьalizmга çar çol“ dep kol'xoston ten альньp

9031

АЛТ

3-416

онко кол'хостор удралаш план иштеп алып сыгарып турар керек.

Часкы иштиң пландарды азыра көп иштеп турганынан, база канса миллион чокту орточаткан крестиян өрөкөлдөрдү кол'хоско чуудур бириктирип алганын вазында, кулак-вайланды клас аянса ордү чок едип чогылтаргына каршагай болор. Оны ушун бастрас совет деремне чурт бол'шевиктердин екinci часкы изин чакшы чозок изиле өткырип выдурип аларгына, иштиң шакшы чозогыла ол ишке веlettener керек.

Ваазь 12 акса.
Цена 12 коп.

с. х .1

Инд. 15 1353

На ойратском языке

Н. КАЗЮК. Вторая большевистская весна
Перевод К. ФИЛАТОВА,

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР.
Москва, центр, Никольская, 10.